

MOST

Bilten udruženja Useljenika iz bivše Jugoslavije u Izraelu

Godina 58

Broj 1

januar/februar 2010.

Sećanje na Ženi Lebl

Tel Aviv, Izrael

Krajem decembra 2009. godine, prijatelji i poštovaoci dela Ženi Lebl (1927.-2009.) okupili su se u modernoj sali Medicinskog centra u Tel Avivu (Ihilov i Soraski) da evociraju uspomene na jednu od najuspešnijih Jevrejki jugoslovenskog porekla u Izraelu. Ako bismo poštovali preciznost, na čemu je Ženi uvek insistirala, onda bismo rekli da je Ženi rođena 1927. godine u Aleksincu, rat ju je zatekao u Beogradu, a ratni vihor je preko Niša odneo Ženi do gestapovskog zatvora u Berlinu, gde je bila osuđena na smrt. Kraj rata spasao je Ženi od egzekutora i po oslobođenju našla se ponovo u Beogradu.

Dina Katan Ben Cion, pesnik, književni istraživač i prevodilac, dugogodišnji Ženin prijatelj i saradnik na polju književnosti i prevodilačkog rada, pričala nam je o Ženinom životu, propadanju do ivice smrti i uvek vedrom duhu i velikoj unutrašnjoj snazi, koja je vraćala Ženi u život. Kada je konačno puštena iz kazamata komunističkog režima, osuđena na robiju samo zbog jednog ispričanog vica o Titu, "Ljubičica bela", Ženi se 1954. godine uselila u Izrael. Dina je govorila i o desetinama književnih i istorijskih radova koje su Ženi donele priznanje u vidu 26 nagrada na konkursima Saveza jevrejskih opština Jugoslavije, Srbije i Crne Gore i Srbije. Istorijske knjige "Hadž Amin i Berlin", "Jevreji u Beogradu", "Jevreji u Srbiji" i druge, koje je napisala Ženi, sa lakoćom se čitaju isto kao i njeni autobiografski romani "Ljubičica bela", "Odjednom drugačija, odjednom druga". *(Nastavak na strani 32)*

REČ UREDNIKA

Milan Fogel

Još pre nego što je u septembru 2009. godine, na poslednjoj Skupštini HOJ, izabrano novo rukovodstvo, osetilo se da u Hitahdutu duvaju novi vetrovi. U početku povetarac, a posle izbora novih ljudi, Moše Ben Šahar, Miri Derman i Lili Papo, brod Hitahduta je zaplovio punim jedrima. Novoizabrani predsednik Hitahduta, Moše Ben Šahar, stavio je sebi u zadatak da prvo konsoliduje finansijsku situaciju, koja je zbog nedomaćinskog poslovanja u prethodnim periodima, pretila da potpuno zatvori kapije Hitahduta. Veoma brzo se novo rukovodstvo okrenulo budućnosti. Miri Derman i Lili Papo, u okviru socijalne i komisije za kulturu, pokrenule su aktivnosti na zavidnom nivou. Olimima, koji stižu sa prostora bivše Jugoslavije, uz pomoć članova iz cele zemlje, posvećuje se velika pažnja od prvog dana dolaska u Arc. Organizovana predavanja, izleti i izložbe, širom Izraela, pokazuju visok profesionalni odnos organizatora, gde se za svakog nađe ponešto interesantno. Uz stare, proverene aktiviste Hitahduta, vraća se izgubljeno poverenje. Broj članova Hitahduta se povećava, zajedno ćemo sigurno postići još više.

Zahvaljujemo se Ani Šomlo, Ivanu Niniću i Eli Krstić na dugogodišnjem uspešnom uređenju i izdavanju Mosta

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz
bivše Jugoslavije u Izrael

Godina 58

Broj 1 januar/februar 2010.

Allenby 108/4 – POB 2705

61026 Tel Aviv, Israel

E-mail

hitahdut@gmail.com

REDAKCIJA

Glavni urednik Milan Fogel

milan.fogel@gmail.com

Urednik hebrejske strane

Moše Ben Šahar

Bensha1@gmail.com

Eva Srebrić-Kraus, Miriam

Aviezer, Ivica Čerešnješ,

Aleksandar Nikolić, Dušan

Mihalek

Saradnici i Index imena u

ovom broju

Stipe Mesić, Ivo Josipović,

Jakob Finci, Filip David,

Miriam Steiner Aviezer,

Moše Ben Šahar, Dušan

Mihalek, Miri Derman, Lili

Papo, Tanja Ben Haim,

Danijela Danon, Krauser

Jichak, Sonja Samokovlija,

Vladimir Shlomo BarGiora

Zupković, Drago Pilsel,

Predrag Finci, Nimrod

Gaon, Miriam Rajner,

Dijana Samokovlija –

Dragušić, Branimir

Samokovlija, Dragiša Cvetković,

Milan Fogel

Molimo vas da rukopise

za sledeći Most

pošaljete elektronskom

poštom do 20. marta

2010. godine

VAŽNO OBAVEŠTENJE!

Naš Most dvomesečno izlazi iz štampe, a naši aktivisti vredno spremaju nova predavanja, izložbe, izlete pa se desi da informacija ne bude na vreme objavljena u Mostu. Ukoliko želite da dobijate obaveštenja putem E-mail-a, molimo Vas pošaljite Vašu kontakt adresu na hitahdut@gmail.com Ukoliko niste u srodstvu sa kompjuterom, slaćemo i Vama obaveštenja pismenim putem ukoliko pošaljete Vašu adresu na HOJ, Allenby 108, P.O.B 2705, 61026 Tel Aviv.

Istovremeno Vas obavestavamo da se sprema za štampu **novi adresar**. Ko god je zainteresovan da se njegovi podaci nađu u adresaru HOJ, molimo da pošalje sledeće podatke: prezime i ime (može i dva imena), broj fiksnog telefona, broj mobilnog telefona, e-mail adresu. U adresaru će biti štampani podaci samo za one koji potvrde da žele da se navedeni podaci objave.

Uprava HOJ

Komisija za Olime se zahvaljuje Ljudmili Lisini, Lenki Frenkel, Dini i Jichaku Remer, Ofri i Hajmu Rozenbloom, Šmuel Ben Šaharu i Planinki Kovačević za pomoć i toplinu koju su pružili prilikom primanja novih olimi. Istovremeno se zahvaljujemo svima koji pomažu olimima i van organizacije Hitahduta. Svaka pomoć je dobro došla i omogućava olimima lakše uključivanje u izraelsko društvo.

Miri Derman i Lili Papo

Traži se...

David Trebić

Aleksandar Eliyhu Trebić Stupar moli informacije o njegovom rođaku Trebić Davidu, rođenom 1954. godine, koji se sa sinom devedesetih godina iselio iz Beograda u Izrael.

Informaciju proslediti telefonski ili na adresu

Mobile +61433153683

49/5 Tenby Street

Sydney 2148

NSW Australia

Navai Marika poreklom iz Subotice. Radila je kao medicinska sestra-babica. Mole se svi koji imaju informaciju o Mariki da se jave: lenka.frenkel@gmail.com ili na 054-7229751

Stefan Ljustanović moli za pomoć da se nađe **Nada iz Jerusalima**. Nada se 1949. godine uselila u Izrael sa Reginom Montiljo de Krez i živeli su u Jerusalimu. Bavili su se obučarskim zanatom. Stefan ne traži kontakt radi nasledstva.

Informacije javiti: David Montiljo, Nahariya

montiljo@hotmail.com

Rad udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije u Izraelu Hithadut Olej ex Jugoslavija - HOJ od septembra do decembra 2009. god

Predsednik HOJ
Moše Ben Šahar

U septembru 2009. godine održana je Skupština HOJa i izabrano je novo rukovodstvo.

Od izbora po do danas, uz veliki trud svih članova, HOJ je organizovao nekoliko kulturnih događaja i izleta.

-3. oktobra, prvog dana Sukota, okupili smo se na tradicionalnom pikniku u šumi Ben Šemen. Oko 40 porodica je došlo na piknik. Družili smo se, pričali viceve, jeli, pili i pevali uz harmoniku Dušana Mihaleka. Imali smo čast da ugostimo slovenačkog ambasadora, gospodina Borisa Soviča. Nadamo se da će nam se na sledećem susretu pridružiti i ostali predstavnici ambasada iz zemalja ex Jugoslavije.

-7. oktobra posetili smo muzej Yad Vashem uz objašnjenja data na srpskom, hrvatskom jeziku. Odziv je bio iznenađujuće veliki s obzirom da je bio radni dan.

-12. novembra organizovali smo izložbu radova umetnika novih useljenika sa prostora bivše Jugoslavije. Izloženi su razni radovi, kao što su ukrasni predmeti, nakit i modne kreacije.

-14. novembra išli smo na izlet u Kidron gde smo bili veoma srdačno dočekani. Uz kafu, kolače i voće, u veoma prijatnoj atmosferi proveli smo divan dan sa našim domaćinima. Pored toga što nismo bili u mogućnosti (finansiskoj) da organizujemo prevoz autobusima na izlet je došlo oko pedeset članova privatnim automobilima.

-2. decembra Dr Mirjam Rajner održala je predavanje na temu "Jevrejski indentitet u modernoj umetnosti". Predavanje je bilo veoma zanimljivo na zadovoljstvo svih prisutnih.

-18. decembra planiran je Hanuka izlet, poseta Makabejskom groblju i deo Modeina. Izlet je otkazan zbog loših vremenskih prilika.

-24. decembra održano je komemorativno veče posvećeno Ženi Lebl, na kome su govorili njeni saradnici, prijatelji i rođaci, sa setom, tugom ali i ponosom što su je poznavali.

-30. decembra održana je prezentacija prava i beneficija za preživjele holokausta. Skup je bio veoma dobro posećen. Uprkos kiši koja je padala tog dana, na skup su došli iz

Jerusalema, Natanije, Haife... Zahvaljući su-organizatorima bili smo u mogućnosti da obezbedimo autobuski prevoz. Učesnici su bili veoma zadovoljni prezentacijom i smatraju da će ono što su ovom prilikom saznali, biti od velike pomoći. Dobrom raspoloženju je doprinela zakuska i veoma lep kulturni program.

-14. januara 2010 održan je koncert gitariste Krešimira Bedeka (gost iz Zagreba). Na repertoaru je, između ostalog, izvedena i kompozicija Ivane Kiš, ole hadasha.

- 21. januar 2010. održano je predavanje (na ivritu) Suzi Kahati sa temom "Psihologija novca" o tome kako treba pravilno raspolagati mesečnim budžetom.

- 27. januara 2010. održano je predavanje Eliezer Papa sa temom "Žena Sefardkinja kao narodni lekar".

- 4. februara 2010 održaće predavanje Ivica Čerešnješ na srpskom, hrvatskom jeziku sa temom "Tri odraza u jednom ogledalu - jevrejske zajednice u turskom Sarajevu, Splitu i slobodnoj republici Dubrovnik u 16- tom veku".

Koncert u rezidenciji hrvatskog počasnog konzula - Klavirski duo Burštin-Harmac u spomen na Ženi Lebl

U spomen na Ženi Lebl, u rezidenciji počasnog konzula Hrvatske u Izraelu g. Samuela Šlezingera priređen je 5. decembra koncert klavirskog dua Burštin-Harmac. Kompozitor i pijanista Mihail Burštin obradio je za klavir 4-ručno Varijacije na Mocartovu temu Rikarda Švarca (Zagreb 1897 – Jasenovac 1943?), pronađene u jerusalimskom Arhivu Eventov. Ova interesantna kompozicija pisana je za vreme Švarcovih studija u Beču 1922. godine. Kao student čuvenog pedagoga Jozefa Marksa, Švarc se u ovoj kompoziciji predstavlja kao vrsni predstavnik poznog bečkog romantizma. Kada se već mislilo da je fizičkim uništenjem zauvek ućutkana i muzika Rikarda Švarca, zahvaljujući Ženi Lebl i istoričaru Cvi Lokeru, pronađene su mnoge kompozicije već zaboravljenih autora sa jugoslovenskih prostora, žrtava Holokausta.

Mihail Burštin, jedan je od najistaknutijih predstavnika centralno-azijskog kruga kompozitora, koji je po raspadu SSSR-a repatriroao u Izrael. Pored Švarcovog dela, duo Burštin-Harmac izveo je i kompozicije Lista, Dvoržaka, Moskovskog, Mocarta, kao i efektanu Burštinovu kompoziciju Play.

Dušan Mihalek, 6. XII 2009.

Da li znate ko je napisao reči za pesmu koja se već više od tri decenije emituje na radio i TV stanicama širom Izraela

Ja sam vojnik, i nemoj mi plakati devojčice

U Gilotu 1965. godine osnovan je Vojnički internat, čiji su pitomci učili u gimnaziji "Hercelija" u Tel Avivu, a posle podne imali vojničku obuku u kampu. Nimrod Gaon upisan je sa prvom generacijom budućih vojnika. Od 80 upisanih pitomaca, samo 34 je uspešno maturiralo i završilo vojničku obuku. Među njima je bio i Nimrod Gaon. Odmah po završetku školovanja odlazi na odsluženje vojnog roka u tenkovske jedinice.

Mihal, Nimrodova sestra, učila je da svira na gitari. Nimrod je voleo muziku i slušajući i gledajući kako ona svira, uzeo je gitaru u ruke; samouk, veoma brzo je savladao prve akorde. Kada je Nimrod 1971. godine došao kući na redovno odsustvo, u Aškelon, upoznao je Amaliju. Slučajno poznanstvo pretvorilo se u veliku ljubav. Od tada su Amalija i gitara bile njegovo najdraže društvo.

Istovremeno Nimrod je napredovao u vojsci, završio je oficirski kurs i potpisao obavezu da ostane u vojsci još tri godine. Na početku vojničke karijere raspoređen je da komanduje jednom manjom tenkovskom jedinicom. U vreme kada se nalazio na odmoru Nimrod je pozvan u Generalštab (Kirija). Ponuđeno mu je da učestvuje u projektu za novi tenk Merkav 1. Nimrod je odbio ponudu i rekao: "Ja nisam učio zato da sedim u kancelariji i crtam. Hoću da se vratim u svoju jednicu". Umesto da se vrati u svoju jedinicu, dobio je novi raspored, postavljen je za komandanta tenkovskog kursa. Nimrod nije mogao da zamisli veću kaznu od ove prekomande.

U slobodnom vremenu Nimrod je sve više vežbao i nekoliko dana pre Jom Kipura 1973. kupio je novu gitaru. Odsvirao je samo nekoliko akorda, više mu nije bilo do gitare, stiglo je naređenje da se hitno vrati u kamp gde je komandovao kursom za buduće tenkiste. Potrčao je u bolnicu da se pozdravi sa majkom, koja je prethodni dan operisana. Pozdravio se sa ocem, bratom i sestrom. Amalija je plakala, a Nimrod je obećavao da će sve biti u redu i da će se ubrzo vratiti. Kad je stigao u kamp već je bilo jasno da rat samo što nije počeo. Međutim,

magacin sa oružjem je bio zatvoren; buntovni Nimrod naredio je da se magacin silom otvori i podelio oružje pitomcima, koji su tada bili na pola kursa. Ujutro je počeo Jomkipurski rat. Nimrod je sa svojim pitomcima upućen prema Sueckom kanalu. Egipatska armija je već prešla kanal i nadirala kroz Negev. Artiljerijskom vatrom bio je pogođen tenk u kome se nalazio Nimrod, bio je ranjen u nogu. Nimrod nije prihvatio da ga odvezu u bolnicu, prešao je u drugi tenk i nastavio sa jedinicom napredovanje prema Sueckom kanalu. Bili su već nadomak mosta Firdan. Nimrodova glava virila je iz tenka. Samo jedan zalutali geler zauvek je prekinuo vojničku karijeru mladog Nimroda. Imao je samo 22 godine.

Niko u porodici nije znao da Nimrod piše pesme. Sve svoje pesme poklonio je Amaliji, koje je ona predala porodici kada je Nimrod poginuo. Nimrod, ljubitelj muzike i poezije, poslednji put kada je bio na koncertu, bio je to koncert Šlome Arcija, koji je održan u Jad Mordehaju. Porodica je izdala biografsku knjigu posvećenu Nimrodu, a u njoj je štampana i pesma "Ja sam vojnik, i nemoj mi plakati devojčice". Otac Rafael i majka Edita poslali su objavljenu knjigu Šlomi Arciju. Godinu dana posle Jomkipurskog rata pozvan je Šlomo Arci

da sa drugim umetnicima, za koncert sećanja na poginule vojnike, komponuje muziku na reči nekog od poginulih vojnika. Ispostavilo se da je više vojnika, koji su u Jomkipurskom ratu dali život za otadžbinu, pisalo pesme. Šlomo se setio Nimrodove spomenice i komponovao muziku za dve Nimrodove pesme. Pesma, o kojoj pričamo, je objavljena pod nazivom "Pesma vojnika" i ona se i danas peva na mnogim priredbama i druženjima.

Kada se Nimrodovom bratu Ronenu rodio sin dobio je ime Nimrod, a na Nimrodovoj gitari danas svira Ronenova kćerka Avija. Oboje su trenutno na odsluženju vojnog roka.

Milan Fogel

ANTOLOGIJA U ANTOLOGIJI

Piše: književnik Tatjana Cvejn (izvod)

„Trajnik“, antologija poezije pesnika nacionalnih manjina i etničkih zajednica u republici Srbiji priređivača Riste Vasilevskog, u izanju IP „Arka“ Smederevo, objavljena prošle godine, obuhvata tri dela sa tri knjige i preko 270 pesnika. Tu se nalaze antologije pesnika Albanaca, Bugara, Vlaha, Goranaca, i našinaca, Jevreja, Mađara, Makedonaca, Roma, Rusina, Slovaka, Turaka, Ukrajinaca, Hrvata i pesnika cincarskog porekla.

Antologiju u antologiji čini Antologija poezije Jevreja koju je priredila književnica Tatjana Cvejn. U antologiji su našli svoje mesto Stanislav Vinaver, Oskar Davičo, Ljubiša Jocić, Aleksandar Tišma, Dragan Dolić, Lea Ljubidragić, Danilo Kiš, Dina Katan-Bencion, Simha Kabiljo-Šutić, Judita Šalgo, Goran Babić, Fedor Fišl, Ljiljana Lepuša, Ružica Galac-Popović, Jelisaveta Ujhazi, Andro Mošić, Mirko Gotesman, Judita Kampos, Raša Livada, Tatjana Cvejn i Danijela Grujić - sa istom suštinom i ma gde i ma kako živeli, kako je u završnom poglavlju zapisala Vojislava Radovanović. Znači, po godinama rođenja, pesnici rođeni između 1891. - 1974. godine.

Ono što svaku poeziju odlikuje jeste njen bogat nsvakodnevni rečnik, brojni sinonimi, slikovitost, metričnost i metaforičnost, sažetost obilja između fakata i zbilja,

Može se slobodno reći da su Izraelci narod poezije, s urođenim darom za izražavanjem misli i osećaja kroz pesmu. Gotovo svaki značajniji događaj u Starom zavetu praćen je

poezijom, nsvakodnevnom rečnikom koji je posebno uslovljen paralelizmom i potrebama za brojnim sinonimima. Nekada je to nemoguće prevesti: (naprimer, samo za lava ima pet različitih naziva). U drevnom Izrailju Biblija se čitala naglas i učila napamet - stoga su pisci znali da se potrude oko stvaranja zvučnih efekata, kojima se postizala veća dojmljivost i bolje pamćenje teksta. Obično se radi o asonanci, tj. ponavljanju sličnih glasova.

U jevrejskom kontekstu usmena poezija je autentični izraz jevrejske narodne kulture razvijane u izgnanstvu, na specifičnim kulturnim prostorima na kojima je dolazilo do prožimanja različitih uticaja - jevrejskih, španskih i balkanskih - kada je reč o našoj sredini.

Jevrejska literatura prostorno je kreirana izvan granica jezika i teritorije sa kolektivnim sećanjem etike, spoja identiteta i različitih kultura. Ako bih kao polazište svrsishodnosti prezentacije poetskih ostvarenja, odnosno pesnika zastupljenih u ovoj takozvanoj antologiji sveli na alternativno prolazište, ili pak od 1891. (Stanislava Vinavera) do današnjih dana i ako bi se poezija naših Jevreja u bilo kom pogledu pokušala izdvojiti, definisati, okarakterisati ili analizirati po mestu i vremenu nastanka, po sadržaju ili obličju i neovisno od tradicije i verovanja, prisustva i odsustva, Jevreji kao nomadski narod, kroz lutanja i traženja diljem sveta, od Davidovih psalmi poput pesama nad pesmama, kao i svi pesnici, pevaju svoje teme.

Odnos koji danas Jevreji imaju prema novonastalim državama u kojima žive, profiliran je iskustvom iz holokausta i odmeren odnosom prema Jevrejima u toku Drugog svetskog rata. Taj odnos i kvalitet vezanosti za narod s kojim se živelo do rata, unekoliko su odredili odnos koji Jevreji danas imaju prema svojim novim domovinama.

Međusobne razlike i specifičnosti svake jevrejske zajednice ispoljavaju se i u tome kako one leče ožiljke i traume iz holokausta, i kako se sredine u kojima žive odnose prema tim njihovim naporima.

Otkad se Jugoslavija raspala i otkad su republike koje su činile SFRJ postale države, insistira se na razlikama - na sopstvenom istorijskom iskustvu, toku civilizacija, sopstvenom kulturnom, ekonomskom, umetničkom razvoju, pa i na sopstvenim Jevrejima.

VRAĆENA UKRADENA TABLA IZNAD ULAZA U AUŠVIC

IZ STRANE ŠTAMPE

Čitav svet, a posebno Jevreji, bio je šokiran vešću da je ukradena tabla iznad ulaza u logor Aušvic. Tabla, na kojoj piše "Arbeit macht frei", simbol nacističkog zla, jedna je od svetinja za jevrejski narod, pred kojom se klanjamo milionima Jevreja koji su stradali za vreme nacističke Nemačke. Poljske vlasti su brzo reagovala i posle tri dana pošto je ukradena, tabla je nađena zakopana na severu Poljske. Tabla je bila prebačena u pribaltičko područje, odakle je trebalo da se prebaci brodom u Švedsku. Bivši švedski neonacista, bio je posrednik između sitnih lopova koji su ukrali tablu, i, verovatno, suludog kolekcionara iz Velike Britanije. Najveća ironija je što se švedski neonacista, kada je video da se zatvara krug oko njega, sam prijavio policiji i zatražio nagradu koju je obećala poljska vlada za pronalaženje ukradene table?! Navodno je on rekao gde je tabla zakopana, što nije bilo tačno. U Poljskoj je uhapšeno pet učesnika u krađi, a u Švedskoj je privedeno više lica. Među njima se nalazi i čovek sa prostora bivše Jugoslavije, ali švedske vlasti nisu htele da obelodane iz koje novostvorene države.

Tablu "Arbeit macht frei" izradili su po nalogu nacista zatočenici Aušvica. Da im bar malo napakoste, zatvorenici su slovo B stavili naopačke. Kada su Rusi 1945. oslobodili logor, skinuli su tablu da je ponesu kao ratni trofej. Kada je ruski vojnik ostao sam sa zadatkom da čuva tablu, jedan bivši logoraš iskoristio je priliku da se domogne table. Za flašu rakije logoraš je dobio tablu, koja je kasnije vraćena na njeno mesto. Uprava Muzeja kompleksa Aušvic je obećala da se slično više nikada neće ponoviti.

ne mogu nam oprostiti svoje grehe

Artur London u Priznanju

Umrla poslednja zaštitnica Ane Frank

[Blic](#)

Mip Gis, žena koja je pomogla porodici Ane Frank da se tokom Drugog svetskog rata skriva od nacista, preminula je u 100. godini. Mip, koju je Oto Frank, otac Ane Frank, zaposlio kao sekretaricu u svom porodičnom preduzeću, sa još troje kolega pristala je u proleće 1942. da pomogne svom poslodavcu da sakrije svoje bližnje.

Početkom jula te iste godine četvoročlana porodica Frank, kojoj se kasnije pridružilo još četvoro ljudi, prebacila se u tajno skrovište uređeno u zgradi u kojoj se nalazilo porodično preduzeće, nedaleko od kuće u kojoj su živeli. Tokom dve godine Mip Gis i troje njenih kolega brinuli su o svakodnevnom snabdevanju hranom i bezbednosti svih osmoro sakrivenih ljudi. Ali početkom avgusta 1944. anonimni doušnik prijavio ih je Gestapou, pa su svi bili uhapšeni i upućeni u koncentracioni logor.

Nakon odlaska Gestapoa, Mip Gis je u tajnom skrovištu pronašla rukopis Ane Frank koji je brižljivo čuvala. Na kraju rata rukopis je predala Otu Franku, jedinom preživlom od osmoro ljudi u čijem je skrivanju pomagala.

Rođena kao Hermine Santrušić 1909. u Beču, preselila se u Amsterdam 1922. bežeći sa svojimima od nestašice hrane koja je vladala u Austriji. U porodici koja ih je prihvatila dobila je ime Mip. Za svoje zasluge dobila je brojna međunarodna priznanja, a holandska kraljica Beatriks dodelila joj je plemićku titulu.

PILOT EL AL-a SPASAO PUTNIKE DVA AVIONA

30. decembar 2009.

Na nebu iznad Beograda se odigrala prava drama, koju je razrešio pilot El Al-a. Avion francuske kompanije Er France i nacionalne kompanije Izraela, u kome se nalazilo 120 putnika, našli su se u istom vazдушnom koridoru i približili se na svega 300 metara. Za velike brzine kojom se kreću avioni, tolika razdaljina između dva aviona, koja lete u susret jedan drugom, obično znači neizbežnu katastrofu. Prema nezvaničnim izveštajima, kontrola leta sa aerodroma u Beogradu pogrešno je uputila francuski avion na istu visinu na kojoj se nalazio El Al-ov avion. U El Al-ovom avionu se aktivirao uređaj koji upozorava da su se dva aviona našla na manjoj udaljenosti od 300 metara i pilot El Al-a je munjevitio reagovao i spustio avion na bezbednu visinu. El Al je izgradio reputaciju jednog od najsigurnijih avio prevoznika, a pilot je reagovao po svim propisima predviđenim za ovakve situacije. Čestitamo!

ISTRAGA O "LAŽIRANIM" PANDEMIJAMA PTIČJEG I SVINJSKOG GRIPA

Evropski savet će pokrenuti istragu o uticaju farmaceutskih kompanija na globalnu kampanju povodom novog gripa, javio je radio "Slobodna Evropa", pozivajući se na centar za istraživanje globalizacije "Global Research". Rezoluciju, kojom se zahteva takva istraga, jednoglasno je donela Zdravstvena komisija Parlamenta Evropske unije, a "Slobodna Evropa" navodi da se njome u stvari traži

transparentnost u istrazi korupcije između Svetske zdravstvene organizacije, farmaceutske industrije i akademskih naučnika, koja ugrožava milione života. Čitavu priču pokrenuo je dr Wolfgang Vodarg, sadašnji predsedavajući Odbora Parlamenta EU za zdravstvo, lekar i epidemiolog, koji je ocenio sadašnju "pandemiju" novog gripa kao "jedan od najgorih medicinskih skandala stoleća". Novi grip, poznatiji kao virus A (H1N1) dosad, i u svom najgorem izdanju, jedva je nešto ozbiljniji od običnog sezonskog, pokazalo je istraživanje obavljeno u američkom Univerzitetu Harvard.

PAPA U SINAGOGI BRANIO DELOVANJE VATIKANA U RATU

Papa Benedikt XVI (82) tokom prve posete sinagogi u Rimu, branio je akcije Vatikana tokom Drugog svetskog rata. Izjava Rikarda Pacificija je, prema oceni posmatrača, do sada najotvorenija koju je jedan jevrejski lider uputio javno papi. "Ćutanje pape Pija XII za vreme Šoa još boli, jer se nešto moralo učiniti", rekao je Pacifici papi, koristeći hebrejsku reč za holokaust, javlja Rojters.

"Sveta stolica je sama obezbedila pomoć, često na skriven i diskretan način", istakao je Papa u govoru u sinagogi.

TORA STARIJA NEGO ŠTO SE MISLILO

Izraelski naučnici otkrili su dosad najstariji spis na hebrejskom, koji dovodi u pitanje dosadašnje pretpostavke o veku nastanka Starog zaveta.

Novootkriveni spis datira iz 10. veka pre nove ere, a dosad najstariji dokument na hebrejskom jeziku mlađi je gotovo 400 godina.

"To ukazuje na činjenicu da je Kraljevina Izrael postojala već u 10. veku pre naše ere i da je makar deo biblijskih tekstova napisan stotinama godina ranije nego što se mislilo", kaže Geršon Galil, profesor biblijskih studija na univerzitetu u Haifi, koji je i dešifrovao novootkriveni tekst.

Spis je otkriven pre nešto više od godinu dana na parčetu grnčarije iskopanom na arheološkom lokalitetu kod Kirbet Kvejafe u dolini Ela. Tekst je ispisan mastilom, na komadiću grnčarije trapezastog oblika, a dešifrovanje je otkrilo da on predstavlja neku vrstu društvene izjave o tome kako bi trebalo postupati prema robovima, udovicama i siročićima.

RAZVOD

Prema podacima Rabinata, objavio je BBC, jedan 50-to godišnji Izraelac razveo se 11. put! Izgleda da mu uopšte nije bio problem da dobije *get* od Rabinskog suda. Njegova poslednja žena je izjavila da njen muž od venčanja nije radio ništa, već je živio od njenih primanja. Posle razvoda ostavio je bivšoj ženi velike dugove. Trenutno je u potrazi za novom ženom, bolje reći novom žrtvom, koja će otplatiti dugove, a posle toga će, možda, krenuti u potragu za sledećom. Raspuštenik ima sina iz jednog od brakova, ali ne plaća alimentaciju. Srećna okolnost je da ne traži od sina da ga izdržava. Prethodni rekord u broju razvoda u Arecu je držao muškarac koji se razveo 7 puta.

JEVREJSKI HUMOR

U literaturi su poznate diskusije o tome da li u jednim "ozbiljnim" novinama treba da ima mesta za vic i anegdotu. Mišljenja su podeljena, ali većina se slaže da je vic ogledalo jednog naroda. Naravno, postoje i univerzalni vicevi, a mi smo se odlučili da se pozabavimo jevrejskim humorom. Jevrejski humor je prepoznatljiv, on je odraz dobrog raspoloženja, mudrosti i okrutne stvarnosti, u kojoj se spas traži u smehu. Smeh je lek, to tvrde mnogi psiholozi, a Jevreji su, i bez preporuke lekara, odavno shvatili značaj humora. Jevreji se šale na svoj račun, ali kroz šalu, takođe, osuđuju one koji ugrožavaju njihovu egzistenciju. Kao, na primer, kada Esesovac kaže Jevrejину: "Ako pogodiš koje mi je oko stakleno, poštedeću ti život". Jevrej, bez trunke razmišljanja, reče: "Desno". Esesovac iznenađen upita kako je tako brzo pogodio, a Jevrej odgovori: "Gleda tako ljudski". Međutim, moramo praviti veliku razliku kad se Jevrej šali na svoj račun ili kad drugi pričaju viceve o nama. Žuža iz Subotice je u jednom intervjuu ispričala kako su ona i majka 1944. transportovane u Aušvic. U prepunom vagonu, bez minimuma životnog prostora, majka je rekla: "Vidiš, Žuža, stalno sam ti obećavala da ću te voditi na put po Evropi, eto sada sam i to obećanje ispunila". Kada istu anegdotu ispiča antisemita, on ne govori u prvom licu, nego se ismeva tragičnoj sudbini Jevreja, i to je osnovna razlika između jevrejskog i antisemitskog humora. Dakle, od ovog broja ćemo redovno objavljivati jevrejske viceve i anegdote. Od vas zavisi u

kolikom broju. U svakom slučaju, u proširenom elektro-nskom izdanju Mosta biće više šala, nego što možemo da objavimo na ograničenom prostoru Mosta. Šaljite nam vaše predloge za objavljivanje na našu e-mail adresu hitahdut@gmail.com ili milan.fogel@gmail.com

ŠTA SU JEVREJI BILI ZAGREBU I ŠTA ZAGREB JEVREJIMA

Miriam Steiner Aviezer
Povodom obljetnice 200 godina postojanja Židovske općine Zagreb na svečano održanoj akademiji govorio je između ostalih dr. Ognjen Kraus. Dr. Kraus je podsetio na bogato prisustvo Židova u kulturnom i ekonomskom životu Zagreba. "Napisati cijelu povest zagrebačkih Jevreja, bilo bi isto što i napisati povijest grada Zagreba", napisao je 1927. dr. Lavoslav Sik, advokat, cionistički aktivist i vlasnik jedinstvene biblioteke judaice i hebraice. Zagrebački rabin dr Gavro Schwarz počeo je istraživati povijest zagrebačkih Jevreja. On je bio prvi židovski povjesničar, a ubrzo su mu se pridružili mnogi drugi. U novo doba svakako je najistaknutiji dr Ivo Goldstein. Njima zahvaljujemo mnogo znanja o zagrebačkim Jevrejima, pa i o tome što i koliko su ugradili u povijest Zagreba. Podsećamo na nekoliko simbola jevrejske prisutnosti u međuratnom periodu Zagreba. Penkalina penkala i naliv-pero, Fellerov eliksir "Elza fluid", čokoladna bombona "Union", Papirnata galanterija "Lipa Mill". Dirnbacherovi bicikl "Croatia" i "Zagreb". Više o jevrejskim znamenotistima Zagreba možete pročitati u elektronskom izdanju Mosta na www.jevreji.com

PAMETNA KARTICA ZA OLIME

Ministarstvo apsorcije uvodi tehnološke promene koje će omogućiti da se smanji birokratska procedura prilikom primanja olima u Izrael. Uz pomoć "pametne kartice" novi olim će moći da uđe u svoj lični dosije i da dobije željene informacije vezane za Aliju, koje će uključiti i one koje su vezane za mogućnost rešavanja stambenog problema. Ove informacije će biti dostupne i pre same Alije. Isto tako, na veb sajtu Ministarstva apsorcije mogu se na nekoliko jezika dobiti informacije o pravima novih olima.

Prevod: Tanja Ben Haim

veoma specijalni izlet

11 - 19.juna 2010

Ruben Kohn, LEAR TOURS, organizira za svoje poznate, prijatelje i putnike, plovību od tjedan dana između sjeverno jadranskih otoka ;

KRK-RAB-CRES-LOSINJ-KORNATI
Brod je nov, 14A/C kabina sa tušem, W/C. Sve kabine su dvokrevetne, ima i kabina sa 3 kreveta

PROGRAM

Letimo 11.6 i stižemo u ZAG rano ujutro Transfer u hotel, slobodan dan u Zagrebu - 12.6, transfer za Rijeku, 12-19.6 na brodu, plovimo između otoka sjev.Jadrana, na bazi pola pansiona, svako večer i noć usidreni smo u drugoj luci - 18.6 večera u Rijeci, noćenje na brodu. - 19.6 iskrcaj 09.00, povratak u Zagreb oko podne.

Od 19.6 do 23.6 slobodno do leta natrag za TLV, 23.6. polazak u 20h dolazak u TILV oko ponoći.

Ovo nije obični i komercijalni izlet, ovo je tjedan sa puno atmosfere, dobrog dalmatinskog jela i vina, lijepog mora sa puno mogućnosti za kupanje, večere u domaćim restoranima šetnje po drevnim lukama uz pjesmu i dobro raspoloženje, ukratko, hofeš total.

Za sve ostale informacije
RUBEN, Mobile 0544 793 886

mail: ruben@learntours

Danijela Danon: *Žena u ortodoksnom judaizmu*

Danijela Danon pripada malobrojnom broju žena koje se bave Judaizmom. Mogli bismo da kažemo da je Danijela izuzetak za srpske, a svojevremeno i jugoslovenske prilike, jer ona pripada relativno malom broju žena u svetu, u odnosu na mušku populaciju, koje se bave suštinskim pitanjima jevrejske vere.

Danijela potiče iz rabinske ortodoksne porodice. Njen deda, rabin Daniel Cadik, po kome je dobila ime, stradao je u Jasenovcu. Otac, Cadik Danon, bio je vrhovnu rabin Jugoslavije i Srbije do odlaska u penziju. Danijelina majka je takođe poreklom iz ortodoksne porodice iz Bačkog Petrovog sela. Danijela je studirala filozofiju na beogradskom Univerzitetu, a kako sama ističe, obrazovanje se stiče formalnim putem, učenjem u odgovarajućim školama, ali i samopregornim radom, studiranjem i učenjem van obrazovnih institucija.

Njen prvi učitelj Judaizma bio je otac, rabin Cadik Danon. U intervjuu koji je pre nekoliko godina dala Jeleni Kalderon, Danijela kaže: "Početno jevrejsko obrazovanje stekla sam u porodici. To je bio jedan neprekidan proces koji je započeo rođenjem. I sama ne znam kako sam stekla ona najosnovnija znanja, valjda na isti način kao kad malo dete uči da govori i neosetno savlada maternji jezik, a da nije ni znalo kako ga je učilo". Vremenom je proučavanje Judaizma postalo Danijelin svestan izbor. Deset godina je Danijela radila kao saradnik u Rabinatu. Prvo uz oca, a kasnije sa rabinom Isakom Asielom, da bi pre izvesnog vremena prihvatila mesto sekretara u Savezu jevrejskih opština Srbije. Međutim, Danijela se nije odrekla proučavanja Judaizma. I dalje se bavi edukativnim i prevodilačkim radom. Njen prvenac Rajske vode – Tajna mikve, posvetila je svom prvom učitelju, ocu, rabinu Cadiku Danonu. U podužem spisku prevedenih dela iz Judaizma nalazimo kapitalna dela rabina Kaplana, Majmonidove principe – osnove jevrejske vere, Majmonid – Propisi o pokajanju iz Mišne, Priručnik jevrejske misli i druge.

Neposredan povod da pišemo o Danijeli Danon je njen rad na edukaciji mladih i starih o Judaizmu. Nije greška, namerno ističemo i starih, jer je reč o decenijama zapostavljenom duhovnom obrazovanju na prostorima bivše Jugoslavije, koje

čini suštinu jevrejskog bića. Pažnju nam je privuklo predavanje, koje je krajem prošle godine Danijela Danon održala u Jevrejskoj opštini Zemun, na temu *Žena u ortodoksnom Judaizmu*. Danijela je govorila o statusu žene u ortodoksnom judaizmu, pozivajući se podjednako na Toru i Talmud, ističući da su talmudska tumačenja tokom 2000 godina pisali isključivo muškarci. To jasno implicira da su njihova tumačenja zasnovana i na njihovom ličnom odnosu prema ženi, a ne samo prema biblijskim izvorima. Danijela govori o biblijskoj jednakosti muškarca i žene, a i ponižavajućem odnosu, koji, na primer, srećemo u Vavilonskom Talmudu, gde se navode reči Rabi Eliezera, jednog od najvećih talmudskih učenjaka, koji je o ženi govorio sa "poraznim prezirom". Kada govori o pravnom statusu žene, Danijela ističe da su prava žena u tradicionalnom judaizmu mnogo veća nego što je ženi, do samo pre 100 godina, pružala zapadna civilizacija. Žene su imale pravo da kupuju, prodaju, poseduju imovinu, prave sopstvene ugovore, a zapadna civilizacija je relativno kasno dostigla taj stepen ravnopravnosti muškarca i žene. Danijela zatim govori o predrasusama i zabludama, na primer, kad je reč o abortusu. Abortus u Judaizmu nije a priori zabranjen, nego se, naprotiv, veoma vodi računa o zaštiti majke, a kad je zabranjen, i o zaštiti nerođenog deteta, a sve to se veoma precizno reguliše jevrejskim zakonima. Ovo veoma interesantno predavanje, nažalost, ne možemo da objavimo u celini, ali možete da ga pročitate u proširenom elektronskom izdanju *Mosta* na www.jevreji.com

Milan Fogel

PREDRAG FINCI – JOŠ JEDNA PRODUKTIVNA IMAGINACIJA

U izdanju Antibarbarus, Zagreb, 2009. izašla je iz štampe 12. knjiga Predraga Fincija "Imaginacija". U ovoj knjizi povezana je autorova osobna drama sa dramom ideja, sa stajalištima znamenitih filozofa i umjetnika, pa tako Finci, sarajevski filozof židovskog – sefardskog porijekla, nastanjen u Engleskoj, dovodi u vezu neposredno životno iskustvo i iskustvo refleksije, unutarne i vanjsko, sjećanje i prisutno, stvarno i imaginarno. Finci raspravlja o prirodi slike, slikarstva i imaginacije i njihovom utjecaju u stvaranju predodžbe, osobnog svijetonazora i odnosa prema Drugom. "Imaginacija" je svojevrsna filozofska naracija u kojoj autor u glazbeno – poetski komponiranom nizu slika i fragmenata iskazuje što je priroda imaginacije i kako biće kroz imaginarno razumjeva zbilju vlastitog, formira mišljenje o umetničkom delu i odnos prema drugom biću.

U sedamdesetak tekstova autor na originalan način istražuje, kroz povjest, karakter imaginacije, njezinu prirodu, razumijevanje, recepciju, odnos imaginarnog – stvarnog. Pri tom zalazi u područje ne samo estetike i filozofije, već i psihoanalize te podsjeća čitatelje na to koliko je imaginacija nužna, kako za stvaranje tako i za recepciju djela, koje bez imaginacije onog koji gleda ostaje neshvaćeno, promašeno. Riječ je o knjizi napisanoj izuzetno jasno, stilom koji plijeni pažnju, a povremeno postaje gotovo poetski.

Jevrejski glas, Sarajevo, BiH, piše Drago Pilsel (deo)

PREDAVANJE MIRIAM – MIJE RAJNER I IZLOŽBA UMETNIČKIH RADOVA BRANIMIRA SAMOKOVLJE I DIJANE SAMOKOVLJE, UDATE DRAGUŠIĆ

Mirjana-Mija Rajner održala je krajem prošle godine u Beit BeJahad u Tel Avivu predavanje na temu "Jevrejski identitet u modernoj umetnosti". Na istu temu objavljen je Mijin tekst u posljednjem broju Mosta (broj 6/2009.). U interaktivnom predavanju učestvovali su prisutni, koji su sa velikom pažnjom pratili zaključke do kojih je Mija došla u svom istraživačkom radu. Pozivajući se na TANAH, u kome piše da su Jevreji narod knjige, a da nauka (znanje) i umetnost ne idu zajedno, Mija je pokazala evoluciju umetničkog stvaralaštva Jevreja, koji su, ipak, dostigli svetske domete.

Mijino predavanje je bilo povod da nam dva umetnika Dijana Samokovlija, udata Dragušić i Branislav Samokovlija prikažu svoje radove.

Dijana Dragušić je sa mužem Draganom i dvoje dece 1991. napustila Sarajevo i uselila se u Izrael. Od tada sve vreme žive u Nataniji. Njihov sin je bio na odsluženju vojnog roka kada je 2006. počeo rat u Libanu. Prateći dan i noć vesti sa libanskog ratišta, Dijana je otkrila svoj talenat za primenjenu umetnost. Počela je da niže kristale, plela je konce i tako su nastale prve ogrlice.

Ustvari, Dijana je još u Sarajevu šila, radila goblene i tapiserije, a ovde je otkrila svestrani talenat za umetnost. Odnedavno i slika akrilik bojama na platnu.

Svi koji su videli njene radove tvrde da su vanserijski. Ukoliko želite da kontaktirate sa Dijanom, evo njen E-mail daniela.dragushich@gmail.com

Branislav Samokovlija i Dijana su ovde otkrili da su u rođaćkim vezama, njihove pradede su bili rođena braća. Dijana iz Bosne, a Branimir je rođen u Makedoniji, gde se zatekao njegov otac, partizan, kada je završen Drugi svetski rat. Radni vek Branimir je proveo u Elektrodistribuciji u Skopju. Godine 2008. u Izrael, Kibuc Urim, uselio se Samokovlija junior sa suprugom i malim sinom. Već sledeće godine u Izrael su se uselili roditelji, Branimir i njegova supruga Miroslava, i od tada žive u Ber Ševi.

Davne 1981. Branimir se razboleo, bio je kod kuće i nije znao šta će sa tolikim slobodnim vremenom. Počeo je da pravi lutkice, video je da mu to ide od ruke i tako je počeo da se zanima za umetnost. Godinu dana kasnije počeo je da ukrašava maske od gipsa i od tada do danas njegova mašta stvara nove i nove minijaturne umetničke radove. Sam je napravio kalupe u kojima lije maske, a potom ih ukrašava srmom i bojama, ukrasnim gajtanima i štrasom. Kada se na maski nađu minđuše, da znate, to je Branislav napravio sam ili koristi gotove oblike iz prirode.

Ukoliko želite da kontaktirate Branislava, objavljujemo njegov E-mail: samokovlija.branimir@gmail.com
M.Fogel

Galeriju umetničkih radova (color) Dijane i Branimira možete pogledati na www.jevreji.com

Židovska jela i kultura u kuharici DOBAR TEK

Pripremila Miriam Steiner Aviezer

Šabat hala, šolet od guske, juha od cikle, farfel, topla salata hatzilim... samo su neki od recepata koji se mogu naći u drugom, proširenom izdanju prve židovske kuharice DOBAR TEK autorice Sonje Samokovlije koja je predstavljena u prostorijama Židovske vjerske zajednice Bet Israel na Mažuranićevu trgu. Autorica, osim o prehrani, u knjizi piše o židovskoj kulturi općenito - Poglavlja knjige su: Tanah, Sefardi i Aškenazi, Vjenčanje, Rođenje djece, Čistoća tijela i hrane, Postovi, Blagdani, Blagoslovi i seder, Smrt i običaji žalovanja, Hale, Šolet, Juhe, Prilozi, Jela od mesa, jela od ribe, Pite i jela od tijesta, Kolači, Riječnik i Prigodni jelovnici.

"Odlučila sam prikupiti materijal i objaviti ovu knjižicu kao

pomoć i priručnik onima koji nisu imali mogućnosti ili vremena proučavati obimnu literaturu o nama Židovima, našoj povijesti, običajima i zakonima, a žele saznati. Djeci i mladeži židovskih općina posebno stavljam u amanet nastavljanje tradicije", istakla je Sonja Samokovlija.

Klara i Sonja Samokovlija

NOVI OLIMI

Dobro došli! Tu smo da vam pomognemo koliko možemo i koliko vi budete želeli. HOJ

MIRIJAM - MIJA BING
DREMPETIĆ

MARKO SIMOVIĆ

IVAN PRIMORAC

OLIVER PRESBURGER

!!! ברוכים הבאים עם עליתכם ארצה

בהצלחה ! מאחלים בשם כל חברי
ההתאחדות

מירי דרמן וילי פפו - ועדת עולים
חדשים

Društvo antisemitizam

U Srbiji rehabilitovan državni neprijatelj Dragiša Cvetković, predsednik vlade u Kraljevini Jugoslaviji

Osvedočeni pristalica fašizma, Dragiša Cvetković, antisemita, potpisnik pristupa Trojnom paktu sila osvine, čija vlada je pala posle demonstracija 27. marta 1941. godine u Beogradu, i u još nekim gradovima Srbije, presudom Okružnog suda u Nišu, oslobođen je svake krivice i rehabilitovan sa svim počastima koje pripadaju građanima Srbije.

Da podsetimo, Dragiša Cvetković je, sa potpredsednikom vlade Vladkom Mačekom, 1940. godine potpisao Uredbu (*Numerus clausus*) o upisu lica jevrejskog porekla za učenike Univerziteta, visokih škola... srednjih, itd, kojom je ograničio broj jevrejske dece koja mogu da se školuju. Osim malobrojnih izuzetaka Jevrejima je praktično zabranjeno pravo na obrazovanje. Iste godine Dragiša Cvetković je potpisao i Uredbu kojom se Jevrejima zabranjuje, pod pretnjom visokih novčanih kazni, da se bave trgovinom predmetima ljudske ishrane. Pretnja smrtnom kaznom, za isto delo, stigla je godinu dana kasnije, kada su domaći kolaboracionisti raširenih ruku dočekali Hitlerove trupe.

Posle takvog epiloga ostaje nam samo nada da sad neće početi suđenja osvedočenim antifašistima, koji su se od prvih dana Drugog svetskog rata borili protiv okupatora i profašističke vlade u Srbiji, Srbima i drugim građanima, koji su

ko zna koliko puta dokazali privrženost ljudskoj i kulturnoj toleranciji među narodima. Desetinama pravednika Srbije koji su pomagali Jevrejima da spasu goli život, često po cenu stradanja i njihovih porodica. Srbima, zbog kojih je Srbija bila cenjena u celom svetu, kao deo antifašističke alijanse. Eto, sad Srbija ima još jednog čoveka kojim može da se ponosi, Dragišu Cvetkovića, državnog neprijatelja, kome je Okružni sud u Nišu oprostio sve grehe.

M.F .

Filip David, književnik iz Beograda
Jevrejski Pregled, Beograd, intervju

Antisemitizam je pouzdan znak bolesnog društva izopačenih vrednosti, pojačanog nacionalizma i militarizma, verovanja u "teoriju zavere", traženja dežurnog krivca za sve nedaće. Antisemitizam se vrlo lako preobražava u šovinizam najgore vrste, pa i u nacizam... kao veliko zlo koje nije samo pretnja Jevrejima nego i svim manjinskim grupama i stabilnosti čitave državne zajednice.

RESTITUCIJA - Nerazumno odlaganje

Blic – Srbija

Vlada do juče nije razmatrala niti usvojila predlog Zakona o denacionalizaciji. Nedavno je Slobodan Ilić, državni sekretar u Ministarstvu finansija Srbije, nagovestio da će se to dogoditi do kraja 2009. pa će, u predvečerje nove godine, takoreći na brzinu pa možda i samo da bi održala obećanje, Vlada ipak provući predlog tako važnog zakona kroz dnevni red. Restitucija je potisnuta duboko u senke vizne liberalizacije, odblokiranja prelaznog trgovinskog sporazuma sa EU, rasprava o Kosovu i statusu Vojvodine, prvog revizorskog izveštaja o trošenju novca državnog budžeta, izbora sudija, pa i svinjskog gripa. Sve veoma značajni događaji, ali... bez vraćanja nezakonito oduzete imovine Srbija nikako ne može u Evropu! Na to je Oli Ren, evropski komesar za proširenje, upozorio srpske zvaničnike u julu 2009.

Most – Slobodna Evropa

Dubravka Stojanović, vanredni profesor na Katedri za istoriju Filozofskog fakulteta u Beogradu: ...Zbog čega je Holokaust bio zaboravljeni deo Drugog svetskog rata, zbog čega sećanje na ubijene Jevreje nije negovano na način na koji su negovane uspomene na druge žrtve? Pitanje holokausta je primarno pitanje istorijske odgovornosti zbog toga što je veliki broj evropskih društava u tome učestvovao, što to nije bilo samo pitanje Gestopa i Vermahta, što su se mnoge lokalne vlade, kvislinške i ostale, u to uključile. To je jedno od temeljnih pitanja koje Evropa neprestano istražuje, a mi se time nedovoljno bavimo.

SUD U STRAZBURU OSUDIO BiH

Jakob Finci, predsjednik Jevrejske zajednice BiH i Dervo Sejdić, Koordinator Veća Roma BiH, zbog diskriminatorskih odredbi Ustava BiH, podneli su protiv države BiH tužbu Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu. Moramo reći da narodi BiH nisu učestvovali u kreiranju Ustava koji je devedesetih godina doneo mir na prostore Bosne i Hercegovine, Ustav je samo rezultat Dejtonskog sporazuma, koje su potpisale zaraćene strane i velike sile, garanti mira. Ipak, odredbe po kojoj tri konstitutivna naroda, Srbi, Bošnjaci i Hrvati, mogu biti birani u Predsedništvo BiH i Dom naroda, a ostali žitelji BiH nemaju to pravo, izazvala je revolt podnosioca tužbe. Nisu u pitanju samo Jevreji i Romi, ovom tužbom "pomažem svim stanovnicima Bosne i Hercegovine da im se prizna jednakost, bez obzira na njihovu vjeru i nacionalnu pripadnost", izjavio je Jakob Finci, pre donošenja presude. Sud u Strazburu doneo je odluku u korist tužioca, ocjenjujući da za proklamovana ustavna ograničenja nema "razumnog i objektivnog opravdanja". Presuda je doneta, a kako će to izgledati u praksi, tek ćemo videti.

Izvor: strana štampa

**ONO ŠTO NIJE
OBJAVLJENO U MOSTU,
NIJE SE NI DOGODILO.
PIŠITE!**

Stjepan Mesić, odlazeći predsjednik Republike Hrvatske

Izvod iz intervjuja je preuzet sa internet portala Jutarnjeg lista

"Nisam protiv raspela. To su gluposti. Hrvatska je sekularna, svjetovna, država. Ni jedna religija ne može u državnim institucijama imati svoje simbole. Ako je, primjerice, jedan Židov u vojsci, zašto bi on trpio simbole neke druge vjere. Što ako je zapovjednik vojarne musliman? Znači li to da onda on treba donijeti polumjesec ili neki drugi svoj religijski simbol? Moja je pozicija principijelna. U državnim institucijama ne smiju biti izložena vjerska obilježja. Ustav je precizan i jasno određuje da u državnim institucijama mogu biti izloženi državni simboli: grb Republike Hrvatske i državna zastava. Bez slike šefa države, premijera i vjerskih obilježja".

IVO JOSIPOVIĆ, novoizabrani predsjednik Republike Hrvatske

IZJAVA U IZBORNOJ NOĆI: Domovinski rat i herojstvo hrvatskih branitelja, kao i hrvatski antifašizam, rad, dostojna plaća, znanje i sposobnost kao kriteriji uspjeha, razumijevanje, tolerancija prema drugima i drukčijima, istinska demokracija, to će biti vrijednosti na kojima ću temeljiti svoj mandat.

MEĐUNARODNI DAN SEĆANJA NA HOLOKAUST

Širom sveta obeležava se Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta, koji predstavlja jedan od najmračnijih perioda u istoriji čovečanstva. U evropskim zemljama život je izgubilo 53 miliona ljudi. Pored šest miliona Jevreja, najviše su stradali Rusi, Poljaci, Romi...

U svetu se 27. JANUARA obeležava Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta, tog dana, 1945. godine, Rusi su oslobodili malobrojne preživjele logoraše u Aušvicu. Dok ovo pišemo ove godine još uvek nije obeležen Dan Holokausta, zato podsećamo na neke izjave iz prethodne godine.

Prošle godine je nemački predsjednik Horst Keler pozvao u Bundestagu (donji dom parlamenta), povodom Svetskog dana Holokausta, na zaštitu Jevreja u Nemačkoj i ukazao na posebnu odgovornost Berlina prema Izraelu.

"Postavimo se na stranu naših jevrejskih zemljaka. Ko njih napada, napada sve nas", rekao je Keler i ocenio da je sramno što policija i dalje mora da čuva od starih i novih ekstremista mesta značajna za jevrejski život.

Keler je upozorio da se ne sme imati razumevanje za one koji osporavaju nacističke zločine nad evropskim Jevrejima. Generalni sekretar UN Ban Ki-mun rekao je, povodom Međunarodnog dana sećanja na žrtve Holokausta, da svet mora da nauči buduće generacije lekcijama iz najtamnijih stranica istorije, da se mora boriti protiv poricanja Holokausta i govoriti protiv netrpeljivosti i mržnje.

Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta ustanovila je Generalna skupština UN je 1. novembra 2005. godine.

In memoriam

Sećanje na Ženi Lebl

Nastavak sa prve strane

Spisak prijavljenih govornika je bio duži nego što smo ovom prigodom uspjeli da odštampamo na pozivnici. Nažalost, jedini slobodan termin za salu je bio na katoličko Badnje večer, te su mnogi, poštujući svoj praznik, izrazili žaljenje što svojim prisustvom ne mogu da izraze poštovanje prema Ženi i njenom radu. U Sali, gde se, okupilo više od 90 prijatelja, saradnika i poštovalaca dela Ženi Lebl, za govornicu je izašlo više eminentnih imena iz sveta kulture, medicinske nauke, istorije i žurnalistike. Dr. Eliezer Papo, sa Univerziteta Ben Gurion, Negev, prisetio se prvih dana kada je još učio u ješivi i podrške koju je dobio od Ženi Lebl. Trebalo je da napiše jedan rad sa istorijskim uvodom i zamolio je pomoć od Ženi. Dobio je takav odgovor da je odmah mogao da napiše drugi deo. Naime, materijalu koji mu je Ženi poslala nije imao ništa ni da doda, ni da oduzme. U istom tonu evocirao je uspomene i Engel Itaj, novinar svetskog glasa, koji je od Ženi veoma puno saznao o istorijskim preduslovima za razvoj događaja na Balkanu, odakle je izveštavao za vreme ratnih sukoba 90-tih godina u bivšoj Jugoslaviji.

Organizatori skupa su poslali pozivnice sa programom svim jevrejskim udruženjima u bivšoj Jugoslaviji. Na skupu je pročitano pismo predsednika Jevrejske opštine Zemun, Nenada Fogela, u kome se između ostalog kaže: "U ime članova Jevrejske opštine Zemun i svoje lično ime, izražavam najdublje poštovanje prema Ženinom stvaralačkom radu, istrajnosti i posvećenosti promociji jevrejske kulture i istorije".

Prijatelji i saradnici iz bolnice Ihilov, dr. Danijel Kaspi i Avraham Oslander, šef rendgenološke službe, sa kog mesta je Ženi otišla u penziju, govorili su sa puno topline o njenom humanom odnosu, ne samo prema bolesnicima, nego i prema osoblju, njenim mlađim kolegama, kojima je nesebično prenosila svoje znanje.

O Ženi, kao prijatelju i saradniku, govorili su i dr. Šeli Rahel Levi Dromer, profesor na Univerzitetu Bar Ilan, Judit Winkler, novinar HaAreca, dr. Shori iz Jad Vašema, Jichak Becalel, iz Instituta Jad Ben Cvi iz Jerusalima, Miriam Steiner Aviezer, Šmuel Aviezer i Milan Fogel. Moše Ben Šahar, predsednik HOJ, najavio je inicijativu za formiranje Fonda Ženi Lebl. U okviru Fonda postojala bi institucija nagradnog konkursa sa temama iz književnosti i istorije.

Dušan Mihalek je osmislio muzički program pod nazivom "Pesme koje je volela Ženi Lebl". Dušan je ukazao i na istorijsku dimenziju pesama koje je uvrstio u program. Po Ženinom sećanju sačuvan je zapis pesme "Marš malih Hašmonejaca" od Ženinog učitelja Kaufmana, koji je predavao ivrit u gimnaziji, koju je pohađala Ženi u Beogradu. Druga muzička tačka, koju je takođe otpjevao trio Rut i

Josef Žamboki i Miriam Aviezer, uz Duškovu klavirsku pratnju, bila je himna udruženja "Bar Giora". Na kraju su svi prisutni otpievali pesmu "Jovano Jovanke", omiljenu Ženinom pesmu, koja je podsećala Ženi na dane sakrivanja kod Jelene Glavaški za vreme Drugog svetskog rata, kada je imala konspirativno ime Jovanka Lazić.

Na kraju programa se prisutnima obratila Ana Lebl, Ženina bratičina. Pročitala je pismo poruke njenog oca, Ženinog brata, Aleksandra Saše Lebla, koji je najavio izdavanje spomenice o Ženinom životu i radu. Ana se u svoje i u ime oca zahvalila svima koji su uzeli učeća u pripremi i realizaciji programa posvećenog njenoj tetki.

Skupu su prisustvovali i predstavnici ambasade Srbije i Makedonije.

Moderator večeri je bio Daniel Fogel, koji se na početku programa zahvalio na ukazanom poverenju i podsetio prisutne na Ženin odnos pun razumevanja i podrške mladim ljudima, što je i on doživeo u susretima sa Ženi. Danijel je svojom smirenošću i odmerenim držanjem bio je zapažen kao jedan od učesnika programa.

Milan Fogel

Omri Steindler Avraham

1914. – 2010.

Nedavno nas je napustio Omri Avraham. Omri je rođen u Sarajevu 1914. godine. Odmah po odsluženju vojnog roka 1934. uselio se u Arec. Ubrzo se pridružio prvim osnivačima kibuca Šaar HaAmakim (kibuc je osnovan 1931.), gde je živeo do svoje smrti. Kao talentovani slikar uveo je nove tehnike u slikarstvu. Pored slikarstva bavio se keramikom i mozaikom. Učestvovao je na mnogim zajedničkim izložbama, a na samostalnim izložbama izlagao je u galeriji Traklin u Haifi (1956.), Beit Sokolov u Tel Avivu (1965.) i mnogim drugim. Godine 1980. dobio je Nagradu Štruk. Za Omrija je sazidan studio u kibucu, gde se nalazi stalna postavka njegovih radova. Od prodatih radova Omri je često znao sav prihod da donira u dobrotvorne svrhe. U kibucu je Omri godinama vodio slikarski kružok. Bio je član izraelskog Udruženja slikara i kipara. Omrijevi umetnički radovi ukrašavaju mnoge domove i institucije u Izraelu.

Ladislav Silaši

1925-2009.

Nedavno smo primili pismo od Krauser Jichaka, iz Nof Jama, Herculija, u kome se veoma toplim rečima oprostio od prijatelja iz detinjstva Ladislava –

Lacija Silašija. Ladislav je 1925. rođen u Subotici. Jichak nas je podsetio da je Ladislav jedini iz porodice preživeo Holokaust. Posle rata je radio u Beogradu, u Avala – filmu, a 1951. godine se uselio u Izrael. Sklon umetničkom radu, izučio je aranžiranje izloga na visokom nivou. U toku 30-to godišnjeg dekoraterskog rada dobio je nekoliko puta prvu nagradu za uređenje izloga u Tel Avivu. Kao slikar amater bio je član Slikarskog kluba u Holonu. Izlagao je na nekoliko samo-stalnih i zajedničkih izložbi, a njegova slika "Svaka zvezda ima ime", primljena je u Muzej Holokausta Jad Vašem.

Žale ga sinovi, supruga Lea i mnogobrojni prijatelji.

Josef Kamhi, dipl.Ing

1935. - 2009.

Prijatelji moji, veoma sam ozalošćen, umro je moj dobri dugogodišnji prijatelj, koji mi je posebno pomogao kad mi je bilo najteže u životu (izvukao me je sa Dobrinje BiH 1992. kada su odatle izlazili samo mrtvi u bilo kom pravcu ili u zemlju). Čitav juni i juli ujutro u 07:00, bio je u predvorju kancelarije gradonačelnika grada Sarajeva, sve dok ovaj nije potpisao zahtev da me se dovede u opštinu radi specijalnog zadatka ... samo nedelju dana kasnije (02 augusta 1992.), po izlasku iz Dobrinje, Mina i ja smo bili u konvoju za Izrael.

Ožalošćeni, Vladimir Shlomo Bar Giora
Zupković i porodica

Dr. Amiel Šomroni (Emil Švarc)

(1917. – 2010.)

Emil Švarc je pre Drugog svetskog rata živeo u Zagrebu, gde je i rođen. Bio je istaknuti cionista, član Zemaljske uprave Akiba, sekretar Saveza židovskih omladinskih udruženja – SŽOU. U Zagrebu je studirao veterinu. Godine 1944. uselio se u Palestinu i uzeo ime Amiel Šomroni. U ratu za nezavisnost, 1948. godine bio je mobilisan kao veterinar. Posle rata, do 1954. godine zamenjivao je na terenu bolesne kolege. Dobio je stipendiju UNESCO-a i 6 meseci bio na specijalizaciji u Holandiji. Po povratku u Arec deset godina je bio gradski veterinar u Rišon LeCionu, a 1967. postavljen je za šefa veterinarske službe u Ministarstvu zdravlja. Uneo je nove metode rada i kontrole koje se i danas primenjuju. Bio je inicijator više zakona o kontroli namirnica, transporta, hladnjačama i dr. Učestvovao je u radu međunarodnih organizacija i dao lični doprinos

predavanjima i radovima na kongresima širom sveta.

DONACIJE

- Fridlander Šošana za HOJ

1,000 NIS u pomen nedavno preminulom suprugu Jošua Oskar

200 NIS za pomen na majku Irenu Kemenji, koja je umrla pre 52 godine

200 NIS za pomen bratu Đuro Tamarinu, koji je umro pre 23 godine

- Tendler Ada i Joel

50 NIS za Socijalni fond

- Ita Lador

50 NIS za Socijalni fond

- Fišer Ester i Joel

50 NIS za HOJ

- Baruh Višnja

50 NIS za HOJ

- Ravid Jakov za HOJ

350 NIS za pomen na Štern Šariku

- Rotem Hanan

50 NIS za HOJ

- Ungar Helga

50 NIS za Most

50 NIS umesto cveća za pomen na Ženi Lebl

- Bahar Jafa i Josef

50 NIS za HOJ

- Štain Ilana

396 NIS za HOJ

- Jakobović Erika

50 NIS za HOJ

- Baruh Ichak

250 NIS za HOJ za pomen na roditelje Sarina i David Baruh

- Elazar Elenka i Mirko

100 NIS za socijalni fond

- porodica Lebl

200 NIS za HOJ – Sećanje na Ženi Lebl

- Kranot Perc

120 NIS za HOJ - לזכר דודתו הגב' לילי -

בוכבינדר ז"ל

Traži se...

Rahel Shapira, rođena 14. januara 1920. u Jugoslaviji (ne zna se gde). Rahel je 1937/38. studirala filozofiju i istoriju umetnosti u Beču, a potom je marta 1938. oputovala u Poljsku, gde joj se gubi svaki trag. Moli se svako ko ima bilo kakva saznanja o Raheli da nas obavesti hitahdut@gmail.com Podatak je potreban u istraživačke svrhe.

PREDAVANJE DANIJELE DANON: *Žena u ortodoksnom judaizmu*

Status žene u ortodoksnom judaizmu

Biblijski pogled na poreklo žene vidljiv je u stihu u I Knjizi Mojsijevoj (2:21-24). *»Gospod Bog pusti tad tvrd san na čoveka koji zaspao, uze mu jedno rebro i priljubi meso na mestu njegovom. Gospod Bog stvori ženu od rebra koje uze čoveku i dovede je k čoveku. I čovek reče: Evo one koja je kost mojih kosti i put od moje puti. Neka joj bude ime žena čovekova, jer je uzeta od čoveka. Za to će čovek ostaviti oca svoga i mater svoju i prionuće uz ženu svoju i biće njih dvoje jedna put.«*

Zašto je Bog odlučio da stvori Evu od Adamovog rebra?

»Bog je rekao: 'Neću je stvoriti od glave čovekove da ne bi svoju glavu dizala isuviše visoko, niti od očiju njegovih da ne bi postala koketa, niti od ušiju da ne bi spletkarila, niti od usta da ne postane isuviše pričljiva, niti od srca da ne bude ljubomorna, niti od ruku da ne bude isuviše sklona sticanju, niti od nogu da ne dangubi previše, već od dela tela koji je u potpunosti skriven. Zašto? Zato da bi postala i ostala skromna.« (Talmud, Genesis Raba, 17a).

Prirodno je da klasični jevrejski spisi koje su u periodu od skoro 2000 godina isključivo pisali muškarci, izlažu različite poglede na ženu. Nemoguće je dakle pričati o istovetnom stavu prema ženama u talmudskoj i rabinskoj literaturi. Na važeće mišljenje je uticala različita kulturna i socijalna pozadina, posebni obrasci ponašanja koji su važili u određenom dobu kao i lična iskustva i karakter jevrejskih učenjaka.

U drevnom predanju uvrežilo shvatanje da postoje četiri kvaliteta koja se najčešće pripisuju ženama, one su pohlepne, lakomislene, lenje, ljubomorne i vole da spletkare. Često su naklonjene okultnom i vradžbinama.

Talmud kaže sledeće: *»Od deset mera govora koje su se spustile na svet, žena je uzela devet.«*

Stalno se muškarci upozoravaju da se suviše ne družu sa ženama, premda moramo biti pravedni i reći da je upozorenje dato više zbog toga što su talmudski učenjaci uzeli u obzir mušku prirodu,

požudu i seksualni instinkt muškarca, nego neki ženski nedostatak.

Vavilonski Talmud još navodi reči Rabi Eliezera, jednog od najvećih talmudskih učenjaka o ženi je govorio sa poraznim prezirom:

»Onaj ko svoju ćerku podučava Talmudu, uči je razvratnosti.« (Mišna, Sota, 3.4).

Da bismo uopšte mogli da razumemo kako podučavanje žene Bibliji može biti poređeno sa razvratnošću, moramo razumeti da je takvo ubeđenje došlo od čoveka koji je jako malo vrednovao žene. Rabi Eliezer je verovao da žene koriste svoje lukavstvo i veštine da bi izvrnule reči Tore i pronašle način da počine preljubu a da ne budu uhvaćene.

»Reči Tore pre treba da izgore u plamenu nego da budu poverene jednoj ženi.« (Palestinski Talmud, Sota, 3:4)

Majmonides, čiji je uticaj na jevrejsku misao bio isto toliko dubok kao i Rašijev, analizirajući mišljenje Rabi Eliezera po pitanju podučavanja ženskog deteta Tori, presudio je:

»Naši mudraci zapovedaju da otac ne bi trebalo da svoju ćerku podučava Tori jer um većine žena nema sposobnost da se skoncentriše na učenje, i stoga zbog njihovog intelektualnog siromaštva, one izvrću reči Tore pretvarajući ih u besmislice.«

(Mišne Tora, 1:13)

Međutim, položaj žene u tradicionalnom Judaizmu u velikoj meri je pogrešno razumevan ili tumačen. Na ženu se gleda kao biće odvojeno od muškarca, ali svakako biće koje mu je jednako. Obaveze i odgovornost žene su različite od muškarčevih ali ne i manje važne.

Jednakost muškarca i žene počinje na najvišem mogućem nivou, nivou Boga. I žena i muškarac su stvoreni u liku Božjem. Bog nema telo, pa samim tim ni polne atribute, pa je stoga upotreba muškog roda koja se ponekad koristi kada se govori o Bogu, samo samo stvar pogodnosti jer u hebrejskom jeziku ne postoji neutralni, srednji rod.

Prema tradicionalnom judaizmu žene su obdarene većim stepenom *»binah«* (intuicije, razumevanja). Rabini ovo izvlače iz činjenica da je žena sagrađena/napravljen od već postojećeg, da je ona usavršena Božja kreacija. Koren hebrejske reči

»jiven« - izgraditi, upravo je hebrejska reč *binah*.

Smatra se dalje da su pramajke Sara, Rebeka, Rahel i Lea bile superiorne praocima Avramu Isaku i Jakovu upravo zbog svojih većih proročkih sposobnosti.

Žene nisu učestvovala u idolatrijskom aktu građenja zlatnog teleta. Midraš nas uči da je svaki od 12 Roš Hodešim predstavljao jedan od 12 plemena Izraelovih kao što i tri glavna hodočasna praznika Pesah Šavuot i Sukot predstavljaju tri patrijarha. Međutim, zbog greha građenja zlatnog teleta ovaj praznik je oduzet muškarcima i dat ženama kao nagrada za odbijanje žena da učestvuju u pravljenju Zlatnog teleta. (Roš Hodeš predstavlja mali praznik obeležavanja prvog dana u mesecu i običaj je da žene ne rade na Roš Hodeš).

Kako znamo da žene nisu učestvovala u pravljenju zlatnog teleta? Midraš primećuje sledeće: Druga knjiga Mojsijeva, glava 32, govori da su »ljudi« došli kod Arona i obavestili ga o nameri da naprave idola. Aron im je rekao da uzmu zlatno prstenje od svojih žena, sinova i kćeri. Primećujemo da biblijski stih ne kaže ništa o tome da »ljudi« treba da uzmu prstenje od svojih muževa, nego samo od žena sinova i kćeri, iz čega možemo zaključiti da su ti »ljudi« koji su došli do Arona, bili muškarci. Dalje stoji (32:3) da su ljudi polomili zlatne mindjuše koje su bile u njihovim ušima. Stih ne kaže da su zlato dobili od svojih žena i ćerki, nego da su dali sopstveno zlato.

Midraš objašnjava da su žene odbile zahtev svojih muževa da im daju zlato za građenje idola.

Ženama je odati priznanje da vrše moćan moralan uticaj na čoveka i to gledišta je ispoljeno u još jednoj priči:

»Sveti neka je Blagosloven rekao je Mojsiju: »Idi i govori sa Domom Jakovljevim (ćerkama Izraela) i sinovima Izraela i pitaj ih da li žele da prime Toru«. Zašto su žene prvo pitane? Zato što je put muškarca da sledi mišljenje žena«. (Pirke de Rabi Eliezer, poglavlje 41)

Biblija sa poštovanjem govori o mnogim ženama. Mirjam koja je sa svojom braćom Mojsijem i Aronom učestvovala u oslobađanju dece Izraela iz Egipta, Debora, jedna od sudija, zatim 7 od 55

proroka koje Biblija navodi su bile žene, Sara, Mirjam, Debora, Hana, Abigejl, Hulda Ester.

Dok Biblijski zakon na prvi pogled favorizuje muškarca biblijsko pripovedanje u mnogo većoj meri uvažava ženu. U Postanju Bog nalaže Avramu da sledi Sarine želje iako su one u oštroj suprotnosti s Avramovim: »Što ti je kazala Sara, poslušaj je«.

Čitavu generaciju kasnije stih iz Postanja govori o tome da Rebeka ima mnogo bolji uvid od Isaka u karakter njihova dva sina, Jakova i Esava.

Početna poglavlja II Knjige Mojsijeve izdvajaju jednu herojsku i plemenitu ženu za drugom. Dve žene Šifra i Puah su jedine dve osobe za koje znamo da su se suprotstavile faraonovom naređenju da se ubiju sva muška jevrejska deca,

Deset Božjih zapovesti nalažu poštovanje kako za oca tako i za majku.

»Poštuj oca svoga i majku svoju«, II Knjiga Mojsijeva, 20:12.

»Poštuj i boj se majke svoje i oca svoga.« (III Knjiga Mojsijeva, 19:3)

»Slušaj sine poučenja oca svoga, i nauk (doslovno Toru) majke svoje ne napuštaj.« (Poslovice, 1:8).

U „Izlasku“ otac je naveden kao prvi, međutim već u III Knjizi Mojsijevoj majka je prva navedena i mnogi tradicionalni izvori ukazuju na to da ova promena redosleda u stvari treba da ukaže da i ocu i majci pripada podjednako poštovanje i uvažavanje.

Gornja tri biblijska stiha ukazuju na jednakost oca i majke u podizanju dece a poslednji stih fokusira se mnogo više na majku nego na oca kao učitelja dece. Jevrejski zakon takođe uči da se religijski identitet deteta gleda prema majci, a ne prema ocu.

I naposljetku, Tora koja predstavlja najveću radost rabina i mudraca često se simbolično opredmećuje u žensku osobu i predstavlja se kao ćerka Gospoda i nevesta Izraela.

Pravni status i Verske obaveze

Prava žena u tradicionalnom judaizmu mnogo su veća nego što je ženi pružala zapadna civilizacija do samo pre 100 godina. Žene su imale pravo da kupuju, prodaju, poseduju imovinu, prave sopstvene ugovore (prava koje žene u zapadnim zemljama uključujući i Ameriku nisu imale do pre 100 godina). U pričama Solomonovim koje se tradicionalno čitaju prilikom venčanja, konstantno se hvali oštroumlje žena u vođenju poslova, kao vrline koju kod žena treba posebno pohvaliti.

Religijski Savez između Boga i Jevreja nametao je ženi istu moralnu odgovornost, kao i muškarcu. Žene se ne ohrabruju da teže ka višem obrazovanju, ali pre svega zbog toga što bi ih takvo angažovanje odvratilo od primarnih dužnosti koje imaju kao supruge i majke. Rabine ne brine da žene nisu dovoljne duhovne, duhovnost ne poznaje pol, nego pre da bi žene mogle postati isuviše posvećene spiritualnom.

Uloga žene u sinagogama

Da bismo razumeli ograničenu ulogu žene u sinagogama važno je razumeti prirodu zapovesti u Judaizmu i pravljenje razlike između muškarca i žene u propisima koje se tiču ritualne sfere. Judaizam razume da je u prirodi čoveka da se buni protiv autoriteta, stoga onaj koji nešto čini jer mu je to zapovedeno jeste veći od onoga ko to čini zato što je tako izabrao. (»Veći je onaj koji čini jer mu je to zapovedeno, od onoga koji čini, a to mu nije zapovedeno). Osoba koja se uzdržava od jedenja svinjentine zato što je to zapovest ima više zasluga od one koja je ne jede prosto zato što mu se ta vrsta mesa ne sviđa. Jaram zapovesti koji je dat jevrejskom narodu smatra se privilegijom i što više zapovesti neko ima obavezu da izvršava, tim je on privilegovaniji.

Zato što žena nema obavezu da ispunjava neke zapovesti (čak i kad ih ona ispunjava dobrovoljno), njeno izvršavanje zapovesti ne može se ubrojiti u obavezu koju određena grupa muškaraca okupljena radi molitve, mora da ispuni. Ženino dobrovoljno prisustvo prilikom dnevne službe, se ne računa u minjan (definicija minjana je 10 odraslih muškaraca koji su obavezni da izgovaraju određenu molitvu), njeno dobrovoljno izgovaranje nekih molitvi opet se ne računa u ispunjavanje obaveza grupe (zato žena ne može da vodi službu), i naposljetku njeno dobrovoljno čitanje iz Tore ne ubraja se u obavezu zajednice da čita iz Tore.

Dalje žene su oslobođenje držanja svih pozitivnih zapovesti koje su fiksirane u vremenu, jer

su njihove obaveze kao žene i majke toliko važne da one ne mogu biti odlagane kada dođe čas da se izgovori određena molitva. To što žene nemaju obavezu držanja svih pozitivnih zapovesti koje su fiksirane u vremenu, ne znači da ih one ne smeju izvršavati kada to poželevu.

Slično se postupa i sa čovekom koji je npr. izgubio bliskog člana porodice. S obzirom na to da je on prema žalobnim propisima oslobođen obaveze da se moli do pogreba on se ne sme računati u minjan čak iako se dan pred pogreb pojavi u sinagogi. Pošto prema ortodoksnom zakonu žena mora biti prisutna u sinagogi kad se čita knjiga o Esteri, ona se tada računa u minjan kad se počne sa čitanjem te knjige.

Iz gore navedenih razloga može se izvesti zaključak da se žene u Judaizmu smatraju manje privilegovanim, pa nam je u tom svetlu i jasnija molitva koju izgovaraju muškarci kada se zahvaljuju Bogu što ih nije stvorio ženom.

Od 248 pozitivnih zapovesti (613 ukupno, 365 negativnih i 248 pozitivnih) žene su obavezne da drže samo tri pozitivne (naravno da zabrane, tj. negativne zapovesti važe i za njih), a to su: Hadlakat Nerot - paljenje svećica, Hala - odvajanje komada testa prilikom pravljenja hleba i Propisi o ritualnoj čistoti.

Međutim, činom rađanja deteta jevrejska žena ispunjava svih 248 zapovesti. Zato hebrejska reč za matericu REHEM, IMA NUMERIČKU VREDNOST 248.

Sve ovo po tumačenju ortodoksnih rabina ne isključuje ženu iz verskog života jer se Jevrejstvo ne okreće isključivo oko sinagoge, nego u velikoj meri oko kuće, pa je uloga žene iz tog razloga podjednako važna kao i muškarca.

1973 godine Konzervativni pokret je doneo odluku da i žene mogu biti uključene u Minjan, smatrajući da je isključivanje žena znak diskriminacije. Ortodokсни Jevreji su ovu odluku osudili, proglašivši je izdajom jevrejskog zakona. Po ortodoksnim Jevrejima jevrejski zakon nije diskriminativan prema ženama, jer minjan sme biti sastavljen jedino od muškaraca koji su po jevrejskom zakonu *obavezni* da učestvuju u zajedničkim molitvama. Pošto žena nije obavezna, ona samim tim ne sme biti brojana. Jevrejski zakon je u tom smislu opravdavao ženin izostanak poštujući obaveze koje ona ima u kući.

Danas skoro sve konzervativne sinagoge računaju ženu u minjan. Jedna ortodoksna sinagoga u Masačusetsu želela je da izbegne primedbe o diskriminaciji pa je pre nekih desetak godina pokušala da redefiniše kategoriju minjana. Oni su doneli solomonsko rešenje da neće početi sa službom dok najmanje deset muškaraca i deset žena ne budu prisutni u Sinagogi. Nažalost, pošto žene tradicionalno nisu bile računane u minjan, ortodoksne žene nikada nisu osećale grižu savesti zato što su stizale u sinagogu kasnije, jer njihovo odsustvo ionako nije odlagalo početak službe. Kao rezultat toga sinagoga je s vremenom došla u situaciju da služba počinje sve kasnije i kasnije pa se brzo vratila klasičnoj definiciji minjana.

Danas mnogi neortodoksni Jevreji smatraju da je *mehica*, odvajanje žena od muškaraca u sinagogi uvredljivo, i da ukazuje na inferioran status žena. Moramo biti pravedni prema ovom propisu i mada možemo priznati da su neki zakoni ponekad stavljali ženu u nepovoljniji položaj, to nije slučaj i sa Mehica.

Mehica je smišljena jednostavno kao najbolje rešenje imajući na umu ljudsku prirodu koju su rabini odlično poznavali i uvažavali. Bog je apstraktan i za ljude predstavlja napor da se fokusiraju na apstraktno božanstvo dok se mole. U toj bici između neopipljivog Boga i opipljivog i lepog člana suprotnog pola, Jevreji su s pravom pretpostavili da će pobedu najverovatnije odneti opipljivi, lepi član zajednice. Fizičko odvajanje pomaže duhovnoj skoncentrisanosti oba pola. Dešava se međutim da u nekim ortodoksnim sinagogama *mehica* bude tako udaljena od centra sinagoge da su žene doslovno odsečene od učešća u službi. Nije ni iznenađujuće što one tada službu provode u priči, ogovaranju, pa ih muškarci zbog toga osuđuju. Ako je *mehica* povučena po sredini ona omogućava da muškarci i žene podjednako učestvuju u službi.

Zapovesti koje važe za žene

Kao što sam rekla žene su obavezne da drže tri pozitivne zapovesti, Nerot ili Hadlakat Nerot paljenje svećica, Hala odvajanje komada testa prilikom pravljenja hleba i Propise o ritualnoj čistoti.

Mikve ili zakoni o ritualnoj čistoti

MICVOT-HUKIM, MIŠPATIM, EDOT

Većina propisa vezanih za mikve su *hukim*, doslovno *Božji zakoni ili dekreti*, i za njih Tora ne daje nikakav racionalan, očigledan razlog. Oni se razlikuju od moralnih i etičkih propisa *mišpatim*, »*naredaba*« tipa »ne kradi, ne ubij, dakle zabrana koje su savršeno očigledne osobi sa dobrom sposobnošću prosuđivanja i za koje možemo naći dovoljno racionalnih razloga. *Edot* su treća gupa propisa, doslovno svedočanstva, koji premda nisu nužni u moralnom smislu jesu neophodni radi očuvanja Judaizma jer oživljavaju sećanje na ključne događaje iz jevrejske istorije.

Hukim su najteži za čuvanje zbog toga što za njihovo ispunjavanje ne postoji očigledan razlog, pa tim više pridržavanje ovih propisa postaje isključivo čin vere.

Zakoni koji se odnose na seksualni život supružnika poznati su kao *taharat amišpaha* (propisi o porodičnoj čistoti). Zajedno sa propisima o Šabatu i Kašrutu ovi propisi ustanovljavaju tri ritualna područja čije striktno poštovanje razlikuje ortodoksne od neortodoksnih Jevreja.

Tora određuje da je žena *nida* od trenutka kad dobije menstruaciju pa do trenutka kada se porine u mikve i ritualno očisti.

Reč *nida* dolazi od hebrejske reči *nadad* što znači skloniti ili odvojiti. Već sama reč ukazuje da žena u tom periodu dok je *nida* mora da izbegava svaki fizički kontakt sa svojim mužem.

Dok zakon Tore zabranjuje odnos između muškarca i žene u vreme ženinog menstrualnog ciklusa, »*K ženi dok je odvojena (nida) radi nečistote svoje, ne približavaj se da ne otkriješ golotinju njenu.*« (III Knjiga Mojsijeva, 18:19), rabinski propisi tokom ženinih zabranjenih dana, zabranjuju i bilo kakav drugi bliski kontakt u tom periodu, poljubac, zagrljaj itd. Ortodoksni muškarci neće supruzi u tom periodu čak dati ni neki predmet u ruke, nego će ga spustiti na sto da ga ona preuzme. Žena je zabranjena muškarcu tokom svog ciklusa i sedam dana nakon toga. Seksualni čin između muškarca i žene koja je *nida* smatra se najozbiljnijim grehom kao što je incest, preljuba, kršenje Jom Kipura itd.

Nakon što izbroji sedam čistih dana žena se uranjanjem u mikve oslobađa statusa *nida*.

Pre ponovnog uspostavljanja seksualnih odnosa sa suprugom, žena mora da se porine u mikve, ritualno kupatilo. Žena u mikve odlazi prvo veče

kada joj je dozvoljen seksualni odnos sa mužem. Poranja se u mikve neodevena i nakon toga izgovara blagoslov.

Neudate žene ne idu u mikve, kada bi to radile pretpostavljalo bi se da im je dozvoljeno da imaju odnos sa muškarcem. Ortodokсни Judaizam ni na koji način ne želi da ohrabruje predbračni seks.

Jedina nevenčana žena od koje se očekuje poranjanje u mikve je mlada pred venčanje. Zato je običaj da datum venčanja uvek ugovara mlada a ne mladoženja.

Prednosti plodnosti i začeća koje proizilaze iz ove prakse su nesporne.

U jevrejskom zakonu seks se ne smatra nečim sramotnim, opscenim ili grešnim. To nije ni nužno zlo u svrhu rađanja. Iako seksualna želja dolazi od *jecer ara* (zlog nagona), ona nije ništa manje zla nego što su to glad ili žeđ koji svoje poreklo takođe imaju u *jecer ara* (u ljudskom nagonu ili instinktu). Međutim, upravo kao što se glad i žeđ ili drugi bazični instinkti moraju kanalisati, kontrolisati i zadovoljiti na odgovarajući način, isto važi i za seksualni poriv. Kada se seksualna želja koja se javlja između muškarca i žene zadovolji u odgovarajuće vreme, kada je ona posledica uzajamne ljubavi, seksualni čin predstavlja ispunjenje micve tj. zapovesti.

Seks je dozvoljen samo u kontekstu braka. U Judaizmu seks nije samo sredstvo koje će nam omogućiti da iskusimo fizičko zadovoljstvo. To je akt od neopisivog značaja, koji zahteva posvećenost i odgovornost. Brak osigurava tu vrstu posvećenosti i odgovornosti. Primarni zadatak seksualnog čina je da stalno iznova obnavlja i osnaži bračnu, ljubavnu vezu između supruga i žene. Prva svrha braka je partnerstvo, i tu seksualni čin igra ogromnu ulogu. Rađanje je takođe razlog ali ne jedini. Seks između muškarca i žene je dozvoljen čak i preporučljiv i kad je začeće nemoguće, to znači kad je žena trudna, nakon menopauze ili kad žena koristi odgovarajući vid kontracepcije.

Fizička privlačnost je takođe bitna. Bar jednom se budući par mora naći pre venčanja i ako bilo ko od njih onog drugog smatra fizički odbojnim, brak se ne ože odobriti. Seksualni čin je čin radosti za oba partnera. Seks radi ličnog, sebičnog zadovoljstva nije dozvoljen, muž ne sme naterati ženu na seksualni čin, niti seks koristiti kao oružje protiv žene, bio da je lišava odnosa ili prisiljava na

njega. Isto važi i za ženu. Bračni par ne sme voditi seks u pijanom stanju ili ukoliko su u svadi.

Seks je pravo žene, ne čoveka. Muškarac ima obavezu da ženi pruži seksualno zadovoljenje i to ide i dalje, on mora pratiti znake koje mu žena daje da bi znao kada žena to želi i bez da mu ona to eksplicite kaže i treba da joj ponudi zadovoljenje, iako to ona ne traži izričito. Ženino pravo na seks se naziva ONAH, to je jedno od tri osnovna ženina prava (druga dva su hrana i oblačenje).

Žena ima pravo da bude konsultovana što se tiče svog venčanja.

Seks u braku smatra se pravom žene, a ne muškarca.

Muškarci nemaju prava da biju ili zlostavljaju žene, pravo koje zakoni zapadne civilizacije uvode tek pre nekoliko stotina godina. U slučajevima silovanja smatra se da žena nije pristala na odnos, čak i ako se ispostavi da je, nakon što je prisiljena na njega, naknadno u njemu uživala i nije potražila izbavljenje. (Proizilazi iz dobrog poznavanja prirode čoveka i uviđanja da se želja ili nagon može probuditi i naknadno). Ovakva postavka stoji u oštroj suprotnosti sa modernim društvom gde čak i danas žrtve silovanja moraju da se suoče sa javnom sumnjom da su to same tražile, želele i naposljetku izazvale.

Tradicionalni Judaizam ne priznaje prisilu na seksualni odnos i silovanje u braku (kodifikovano u 12 i 13 veku, premda je ovaj propis postojao i ranije). U mnogim zemljama u Americi silovanje u okviru braka još se ne smatra krivičnim delom.

Generalni stav Halahe je da je svaki seksualni čin između muškarca i žene koji ne uključuje uništavanje semena, dozvoljen. Metodi koji uništavaju semenu tečnost ili joj blokiraju put su nedozvoljeni. Time se odmah nameće zaključak o dozvoljenoj kontracepciji, upotreba kondoma je zabranjena jer ona podrazumeva izbacivanje semene tečnosti izvan vagine, ali su pilule protiv začeća dozvoljene.

U Ketubi, ženidbenom ugovoru koji mladoženja daje mladoj pre venčanja nalaze se navedene obaveze muža prema ženi i one se smatraju do te mere obavezujućim da je paru čija je Ketuba izgubljena, zabranjeno da živi zajedno dok nova ne bude napisana. Ženidbenim ugovorom muškarac preuzima obavezu da ženi

obezbedi hranu, odeću i zadovolji i njene ostale potrebe, da živi sa njom, što je izraz koji se koristi da označi seksualne odnose. Ova obaveza se unosi u ugovor zato što su rabini smatrali da je većina žena isuviše stidljiva ili skromna da bi smela sama inicirati seksualne odnose i da joj je potrebna zaštita od moguće ravnodušnosti njenog muža. U vreme dok je poligamija bila dozvoljena ova klauzula je štitila starije i manje privlačne žene od potpunog zanemarivanja.

Kolika je učestalost bračnih odnosa propisana u Ketubi? Ona zavisi od profesije muškarca i dužine vremena koje on provodi kod kuće.

Talmud kaže: »Svaki dan za one muškarce koji nemaju nikakvo zanimanje, dva puta nedeljno za fizičke radnike, jednom nedeljno za vodiče magaraca, jednom mesečno za vodiče kamila, i jednom u šest meseci za mornare«

Šta je posledica ovog propisa? Da muž ne sme promeniti zanimanje bez pristanka žene jer to može ugroziti njena prava zagarantovana Ketubom. Pretpostavka je da žena želi da njene potrebe budu zadovoljene čak i ako to rezultira manjim primanjima u kući.

Ketuba takođe precizira finansijske obaveze muža u slučaju razvoda ili smrti. Ketubu potpisuju dva muška svedoka.

Bračni status

“Ako ti je žena niska”, kaže Talmud, “sagni se da bi čuo njen šapat.”

Odnos između muža i žene potpada pod Šalom Bajit (porodični mir i sloga). Dugodišnja tradicija Judaizma zahteva i u nekim slučajevima čak i pravno ozakonjuje ljubazno, plemenito i velikodušno odnošenje prema ženama.

Talmud kaže: *“Voli svoju ženu kao sebe a poštuju je više nego sebe”* (Jevamot 62b).

Zapovest u Talmudu koja kaže da Jevreji treba da se raduju na praznike, tumači se kao obaveza supruga da ženi pred praznik kupi nove haljine. Talmud još uči da će dobar muž biti spreman da ide bez novog odela za sebe ako je to uslov da ženi

može da kupi novu odeću. (Palestinski Talmud, Ketuvot 6:5)

Moramo biti spremni da priznamo da su rabini voleli svoje žene, da su imali samo po jednu ženu, i da je status žene bio takav da je ona imala veliki uticaj i važnost u porodici i kući. Poznato je da rabini nisu praktikovali poligamiju iako je ona praktično do desetog veka bila dozvoljena.

Interesantna je činjenica da iako se u Tori susrećemo sa poligamijom, istovremeno vidimo da joj se naracija Tore suprotstavlja.

Skoro svaki poligamni odnos u Bibliji završava se nesrećno. Iako je Sara ohrabivala Avrama da uzme Hagaru za ženu ove dve žene su se na kraju strašno zamrzle. Dve generacije kasnije Jakov je oženio sestre Leu i Rahelu, a nesreća ovog poligamnog braka izlila se na sledeću generaciju kada su Leini sinovi mrzeli Josifa, Rahelinog porvorođenog sina. Mnogo kasnije Biblija sa neodobravanjem govori o Solomonovim ženama jer su uvele idolatriju u Izrael.

Jasno je šta Tora želi: *“Jednog čoveka i jednu ženu”*.

Najjasniji dokaz o tome da Tora daje prioritet monogamiji je činjenica da je Bog stvorio Adama i Evu, a ne Adama i Evu i još jednu ženu pored njih. Taj stih takođe pokazuje da je monogamija ideal kojem teži Tora.

Poligamija nije bila široko praktikovana među Jevrejima, i poznata je činjenica da od oko 2000 rabina koje spominje Talmud, mi ne znamo i za jednog koji je imao više od jedne žene.

U desetom veku Rabi Geršom je doneo niz zakonskih dekreta čime je dramatično uzvisio status žene u jevrejskom zakonodavstvu. Najpoznatiji su bili zabrana poligamije, i zabrana razvoda od žene protiv njene volje. Za Rabi Geršoma poligamija je bila

Hilul aŠem, oskrnavljivanje Božjeg imena.

Od vremena Rabi Geršoma razvod moraju prihvatiti obe strane da bi se mogao obaviti.

Obaveza o rađanju dece

Stih iz postanja kaže: *»I blagoslovi ih Bog i reče: 'Rađajte se i množite«* (I Knjiga Mojsijeva, 1:28).

Talmud je ovu zapovest razumeo tako da ona obavezuje samo muškarce. (Vavilonski Talmud, Jevamot, 65b). Zašto?

Rabi Meir u svom komentaru na knjigu Postanja daje odgovor: *»Tora je oslobodila ženu religijske obaveze »budite plodni i množite se« zato što... žena u trudnoći ugrožava sopstveni život i iz tog razloga joj se ta obaveza ne mož nametnuti... Ali zarad održanja vrste Bog je tako oblikovao žensku prirodu, da je njena žudnja za detetom bude jača od muškarčeve.«*

U drevna vremena je smatrano da trudnoća predstavlja rizik za ženu i iz tog razloga se smatralo da nije moralno nametati ženi obavezu rađanja. Rabini su dobro pretpostavljali da se u najboljim trenucima porođaja skoro svaka žena zaklinje kako više neće stupati u seksualne odnose. Stoga je česta pojava bila da su mlade majke kad je izgrađen Hram prinobile žrtvu koja ih je oslobađala zaveta koji su dali u trenucima porođaja.

Abortus

Jevrejski zakon u nekim slučajevima dozvoljava abortus. Na primer, kada je majčin život u opasnosti zbog nerođenog deteta, pribegava se prekidu trudnoće.

Nerođeno dete ima status *»potencijalnog ljudskog života«*, sve dok veći deo njegovog tela nije izašao iz utrobe majke. Talmud tu ne okoliša i jasno kaže ako fetus ugrožava život ima se odstraniti, ali u okviru majčinog tela, ud po ud ako je neophodno

Rabini kažu: *»Fetus je budućnost, potencijalan deo »Božje tajne«, majka je poznata, prisutna, živa i zaslužuje sažaljenje.«*

»Ako žena leži u porođajnim mukama i život joj je u opasnosti onda se fetus u njenoj utrobi može ubiti i odstraniti, jer njen život iima prednost nad životom fetusa. Ali ako je veći deo deteta već rođen on se tada ne sme dirati jer se ne sme oduzeti jedan život da bi se spasio drugi.«

Postoji još jedan dokaz da jevrejski zakon ne smatra fetus nezavisnim ljudskim bićem: Kada trudna žena pređe u Judaizam i dete koje se rodi je Jevrejin. Ali ako ona konvertira nakon što se porodila, njeno dete makar bilo i jedan dan staro nije Jevrejin.

Vavilonski Talmud kaže:

»Dete se smatra vodom do četrdesetog dana trudnoće« (Vavilonski Talmud, Jevamot, 69b).

Iz toga proizilazi da abortus fetusa mlađeg od šest nedelja nije zabranjen jevrejskim zakonom čak i ako se to učini iz nekog trećeg razloga.

Međutim danas ortodoksni rabini ne dele ovo mišljenje. Oni su vrlo restriktivni kad je u pitanju abortus. Najtradicionalniji glasovi u okviru konzervativnog Judaizma i najliberalniji u okviru ortodoksnog judaizma slažu se da je prekid trudnoće dozvoljen jedino u slučaju da je majčin život u opasnosti ili recimo u slučaju Daunovog sindroma i mogućeg rođenja defektnog deteta, ali i tada samo ako se prekid trudnoće traži radi toga što će rođenje defektnog deteta uticati na majčino mentalno zdravlje, ali ne i iz samilosti prema defektnom detetu čiji život neće biti normalan. Poslednjih godina mnogi istaknuti ortodoksni rabini želeći da ograniče abortus isključivo na slučajeve kad je majčin život fizički ugrožen, su čak presudili da u slučaju silovanja žena nema pravo da abortira. Time su pokazali manje sažaljenja prema ženi koja je bila žrtva nasilja nego što su talmudski mudraci pokazivali prema ženi koja je počinila prestup preljube za koji je sledila smrtna kazna.

Preljuba

Biblija preljubu smatra aktom izdajstva i prema Bogu i prema supružniku. *»Ne čini preljubu«*, glasi sedma Božja zapovest (II Knjiga Mojsijeva, 20:13).

Ljudski život za judaizam ima najveću vrednost. Očuvanje života ili *pikuah nefesh* je svetinja, pa se nekad i propisi moraju prekršiti da bi se sačuvao ljudski život.

Jedino u tri slučajeva, jevrejski zakon uči da je smrt bolja od kršenja zakona Tore. Najočigledniji slučaj je kada je u pitanju ubistvo; ako neko može da ostane živ samo ukoliko pri tom ubije nevinu osobu, bolje je onda da umre.

Takođe, život se ne sme spašavati po cenu idolatrije (obožavanja drugog Boga). Iz tog razloga je mnogo srednjovekovnih Jevreja odbilo da se pokrsti prihvativši smrt.

Konačno, u slučaju *giluj arajot* (zabranjeni seksualni odnosi), smrt se smatra boljom od kršenja istog zakona. Teško je precizno odrediti u kojim slučajevima se osobi zapoveda da izabere smrt. Od

žene se na primer uopšte ne zahteva da odoleva silovatelju do smrti, ali seksualni odnos sa drugim čovekom pored sopstvenog muža, predstavlja najozbiljniji prekršaj. Po pravilu važi da talmudski zakon zabranjuje ljudima i ženama da imaju incestuozne odnose ili da vrše preljubu čak i kada bi im taj čin omogućio da spasu svoj život.

Iako je Biblija preljubu smatrala kapitalnim grehom, »čovek koji učini preljubu sa tuđom ženom, sa ženom bližnjega svoga, i čovek i brakolomna žena biće kažnjeni smrću.« (II Knjiga Mojsijeva, 20:10), i Tora i Talmud su nametali toliko pravnih zahteva da bi se tako nešto dokazalo da je smrtna kazna često bila mrtvo slovo a papiru).

Kada bi ipak bilo jasno da se preljuba dogodila primenjivane su dve manje ali vrlo stroge kazne:

Preljubnici je bilo zabranjeno da ostane u braku sa suprugom čak i ako bi joj oprostio, a takođe joj je bilo zabranjeno da se oženi sa svojim ljubavnikom.

Dete rođeno iz takve veze zvalo se kopile, *mamzer* i bilo mu je zabranjeno da se venča sa bilo kim dugim osim sa detetom istog statusa. Ova dva zakona su uticala na mnoge rabine mekog srca da negiraju da se preljuba dogodila čak i kada je bilo evidentno da jeste. *Šulhan Aruh*, kodeks zakona iz 16 veka, propisao je da ako žena rodi dete godinu dana nakon što je muž otplovio na more, jednostavno će biti pretpostavljenio da je njen biloški sat takav da je imala jako dugu trudnoću.

Razvod-Get-Aguna

Premda talmudski rabini nisu bili nešto izrazito romantični, postajali su veoma sentimentalni kada se govorilo o prvom braku. "Kada se čovek razvede od prve žene tada i nebeski oltar roni suze. Sve stvari se mogu nadomestiti osim žene tvoje mladosti" (Sanhedrin 22a).

Vavilonski Talmud kaže: »Zašto su Rabi ustanovili ketubu u vreme venčanja. Zato da muškarac ne bio lako pristupao razvodu.« (Vavilonski Talmud, Ketuvot, 39b).

Ketuba garantuje ženi određenu alimentaciju u slučaju razvoda, ali u drevna vremena čak ni to nije bila dovoljna mera zaštite jer su mnogi muškarci na razne načine, pribegavajući različitim metodama, prisiljavali ženu da prihvati razvod. Tek je u desetom veku Rabi Geršom ozakonio da se razvod ne može sprovesti bez ženinog pristanka. Danas se

razvod dobiva samo ako su se obe strane saglasile, a neskladnost karaktera predstavlja dovoljnu osnovu za razvod.

»Knjiga rasmusna« o kojoj govori gornji stih na hebrejskom se zove *get*. Svaki *get* ima standardan oblik od dvanaest redova pisanih rukom. Muž iznajmljuje pisara koji će ga napisati u prisustvu svedoka. *Get* se onda predaje mužu koji odlazi sa njim kod žene i predaje joj dokumenat u ruke. Rabin je tada obavestava da se ne sme udati minimum devedeset dana (da se ukoliko odmah ostane u drugom stanju ne bi postavilo pitanje očinstva).

Prema jevrejskom zakonu, muškarac i žena koji su se oženili po jevrejskom ritualu, a onda imali civilni razvod i dalje se smatraju venčanim. Žena koja se uda, a da prethodno nije primila *get* smatra se preljubicom a njena deca postaju *mamzerim*.

Kolokvijalni naziv za ženu koja nema *get* je *aguna* što znači žena u lancima, njen status je zaista za žaljenje upravo kao i status robinje okovane lancima.

Nažalost mnogo je religioznih muškaraca koji su iskorištavali svoj položaj i odbijali da ženi daju *get*. Postoje obično dva motiva za tako nešto, želja da ženu povrede ili što je još uobičajenije da je ucene, a naročito bi to bio slučaj ako bi žena dolazila iz bogate porodice jer bi tada neki muškarci naveli sumu koja im se mora isplatiti da bi uručili *get*.

Problem muškarca koji ženi odbija da da *get* dobro je poznat u judaizmu. Pre osam vekova Majmonid je propisao da muškarac koji odbija da ženi da *get* treba da bude bičevan sve dok dobrovoljno ne izjavi: »Želim da joj dam *get*.« (Mišne Tora, Zakoni o razvodu, 50a). Ako odbije trebalo bi ga bičevati do smrti a onda bi žena mogla da se uda jer bi imala status udovice. Reformski pokret danas je odbacio potrebu za *getom* jer smatra da je biblijski propis o rasmusnoj knjizi zadovoljava sudski dokumenat koji se dobija prilikom civilnog razvoda. Ovaj stav je u oštroj suprotnosti sa stavom konzervativnih i ortodoksnih rabina koji nikad neće venčati ženu koja nema religijski dokument o razvodu.

Zaključak

Većina rabinskih autoriteta u istoriji slagala se oko stava da žene ne samo da nemaju obavezu da uče Toru, već da to ne bi trebalo ni da čine. S druge strane bilo je jasno da Jevrejka mora biti upućena u određene aspekte jevrejskog zakona da bi mogla da drži košer kuhinju, pripremi kuću za Šabat i praznike i podiže decu u verskom duhu.

Dakle pravo pitanje nije bilo da li žena treba da uči Toru, nego koliko, da li samo zakone ili i obrazloženja i rezonovanje koje stoji iza njih. Problem nije bio samo principijelne nego i praktične prirode, postavljalo se pitanje da li žene treba da uče iz tekstova ili iz primera i ko treba da ih obučava. Većinom je postojala saglasnost da žena treba da bude podučavana u praktičnom delu zakona koji se odnosi na njihove obaveze u okviru porodice ili domaćinstva.

Želim na ovom mestu da ukažem na još jednu principijelnu postavku. Obrazovanje nije jednoznačno, tj. biti neškolovan ne znači biti i neobrazovan, dakle moramo razlikovati formalne i neformalne načine sticanja obrazovanja. U Talmudsko vreme stvorene su institucije, škole formalnog jevrejskog obrazovanja, kojima žene nisu imale pristupa. Ipak u istoriji su ostale zabeležene neke izuzetno obrazovane žene koje su znanje sticale neformalnim putem, u kući, od očeva ili supruga poznatih učenjaka.

U talmudskim i rabinskim spisima govori se o mnogim mudrim ženama, o Bruriji, ženi Rabi Meira čija su mišljenja o nekim halahičkim propisima prihvaćena umesto mišljenja njenih muških savremenika. U Ketubi rabi Akivinog sina stoji, recimo da je njegova žena obavezna da svog muža uči Tori. Poznato je da su mnogi rabini konsultovali svoje žene po pitanjima jevrejskog zakona u odnosu na ženinu ulogu u njegovom sprovođenju, kao kod kašruta, ili ženskog mesečnog ciklusa. Žena rabina je rebecin. Praktično i ona nosi neku vrstu titule, što pokazuje koja je njena važnost u jevrejskom životu.

Pod uticajem Evropskog prosvetiteljstva javlja se krajem 18. veka u centralnoj Evropi jevrejski prosvetiteljski pokret nazvan *Haskala*. Haskala je zagovarala izlazak Jevreja iz geta i uključivanje u tokove evropskog života, reformu tradicionalnog jevrejskog obrazovanja i uključivanje sekularnih predmeta u obrazovanje. Deo strategije bio je uključivanje i ženske dece u sistem formalnog obrazovanja. S obzirom da tradicionalni Judaizam nije obavezivao žensku decu da uče Toru roditelji su

ćerke počeli da šalju u nejevrejske škole. Devojčice su počele da stiču znanja i veštine koje su se umnogome razlikovale od intelektualnog univerzuma u kojem su se kretala njihova braća. Neposredni rezultat toga bila je asimilacija i pojava mešovitih brakova. Pokret jevrejske emancipacije udaljio je Jevrejke više od Judaizma nego Jevreje, pa je profesor Mordehaj Kaplan pozvao na hitno versko obrazovanje žena.

Duga je priča kako su studije Tore i Talmuda postale dostupne ženama. To je priča o tradiciji dugoj više hiljada godina koja je u XX veku doživela revolucionarni zaokret otvorivši ženama u XX veku pristup školskim akademskim institucijama jevrejskog visokog obrazovanja. Ostvarujući izuzetne rezultate na poljima sekularnih studija žene su stekle pozicije sa kojih su počele da osvajaju tradicionalno, dominantno muško polje verskih studija. Kako su u krajem XIX veka žene već bile zastupljene u svim profesijama, svesne svojih intelektualnih mogućnosti, jevrejske žene su počele da traže načine da steknu formalno visokoškolsko versko obrazovanje i da postanu rabini.

Reformski judaizam je proklamovao jednakost muškarca i žene još u XIX veku. Reformni pokret je prvi dozvolio ženama ulazak u sinagoge i sticanje formalnog jevrejskog obrazovanja. Uveli su obavezu ženama da prisustvuju molitvi, što je značilo da se prisustvo žena računa u minjan, da čitaju Toru u sinagogi, da služe kao kantori, nose talit i tefilin i naposljetku da predstavljaju zajedncu i budu rabini. Prva žena rukopoložena u rabina u reformskom pokretu bila je Sally Jane Priesand 1972, godine. Klasičan pristup reformista prema Halahi bazira se isključivo na monoteizmu i moralnosti. Sve ostalo se zasniva na dogovoru i ličnoj autonomiji.

Iako reformski pokret prihvata mešovite brakove, statistika pokazuje da je praksa nešto drugačija. Samo 40% reformnih rabina pristaje da venča mešoviti par, a i onda samo pod uslovom da je bračni partner-nejevrejin uradio konverziju, a oba roditelja se složila da će voditi jevrejsku kuću i podizati decu sa jevrejskim identitetom.

Konzervativni pokret i dalje neguje rabinski judaizam, ne sklapa mešovite brakove, Jevrejin je onaj kome je majka Jevrejka, premda i ova pokret ima pozitivan stav prema modernoj kulturi i neguje donekle kritički odnos prema jevrejskim verskim tekstovima. U skladu sa željom da se napravi balans između tradicije i promena, konzervativni rabini su

uneli neke promene u propise. Uveli su obavezu ženama da prisustvuju molitvi, što je značilo da se prisustvo žena računa u minjan, da čitaju Toru u sinagogi, da služe kao kantori, nose talit i tefilin i naposljetku da predstavljaju zajednicu i budu rabin. Prva žena konzervativni rabin rukopoložena je 1985 godine. Danas ih ima između 300 i 400 u SAD.

Ortodoksni Jevreji se čvrsto drže propisa Halahe, smatrajući da su kako pisani zakoni Tore, tako i usmeni zakoni božanskog porekla, večni i nepromenjivi. Smatraju da je Bog napravio neraskidiv Savez sa decom Izraela, kojim upravlja Tora. Bez obzira na to što se ortodoksni Jevreji drže Halahe koja nalaže da samo muškarac, tj. verujući Jevrejin može biti rabin, prva žena ortodoksni rabin u istoriji postala je profesor Dr. Eveline Gudman Tau, koja je privatno, dakle vaninstitucionalno rukopoložena za ortodoksnog rabina, 2000. godine u Jerusalimu. Svesna protivljenja najvećeg dela ortodoksnog sveta izjavila je da se više nikada neće skrivati bez obzira na one koji su se izjasnili protiv njenog rukopoloženja, smatrajući da su protivljenja rukopoložanju žena u rabine primarno kulturološke, a ne halahičke prirode.

OTVORENO PISMO BOŽI BIŠKUPIĆU,
MINISTRU KULTURE REPUBLIKE
HRVATSKE

Gospodine Ministre,

Dopustite mi da Vam čestitam treću obljetnicu muzejskoga postava u Jasenovcu, koji na samome mjestu stradanja tolikih žrtava vrijeda upravo te žrtve. U siječnju 2006. tadašnji ministar Primorac u ime Vlade RH je pred medijima i više diplomata, među ostalima i izraelskim veleposlanikom, izjavio da Republika Hrvatska u ovome muzeju želi izložiti samo istinu. Dogodilo se suprotno. S obzirom da ste više puta nakon toga javno stali iza autora i suradnika na postavu, i Vi očito, kao ministar mjerodavan za taj muzej, smatrate da je tamo izložena puna istina. Kao tadašnja članica Upravnoga vijeća Spomen-područja Jasenovac, obratila sam se zbog ovoga tadašnjoj potpredsjednici Vlade RH, a sadašnjoj premijerki Jadranki Kosor, jer sam primijetila da je za ovaj slučaj pokazala zanimanje. Ona Vam je uputila službeni dopis kojim je tražila da mi se očitujete o ovome predmetu. Niste se očitovali. Dakle, ovaj muzejski postav je očito nešto više od nestručnog uratka slabo pismenih autora. Izaslanstvo Vijeća Židovske općine Zagreb, sastavljeno od sveučilišnih profesora i više drugih stručnih osoba, 26. ožujka 2009. je s ogorčenjem izjavilo ravnateljici Spomen-

područja Jasenovac da postav ne prikazuje tragičnu povijesnu istinu. Temeljni problem je, izjavilo je Izaslanstvo, u tome što postav daje naznake zločina koji se dogodio, ali nije jasno prikazano djelovanje ustaškog režima kao organizatora i provoditelja zločina. Potpuno nedostaje prikaz zakonske obespravljenosti triju etničkih skupina (Srba, Roma, Židova), te sustavan prikaz terora nad antifašistima i ostalim političkim neistomišljenicima iz hrvatskog i drugih naroda. Istodobno se u postavu prema počiniteljima iskazuje neutralan stav na granici poštovanja. Ravnateljica je tom prigodom izjavila da se željelo načiniti očito potrebne preinake, ali da su autorice, nositeljice autorskih prava, to „odlučno odbile“.

Predsjednik Koordinacije židovskih općina u Hrvatskoj dr. Ognjen Kraus je 21. travnja 2009., na središnjem obilježavanju dana stradalih u Holokaustu javnosti poručio: „... želim istaknuti nezadovoljstvo i ogorčenje velikog dijela židovske zajednice u Zagrebu i Hrvatskoj, a posebno preživjelih, novim postavom muzeja u sklopu memorijalnog područja Jasenovac. Mislimo da on ne prikazuje punu istinu o Jasenovcu, strahotama i patnji žrtava, i da ublažava istinu o ustaškom režimu. To vrijeda žrtve. To vrijeda i nas, njihove potomke. I zato zahtijevamo promjenu tog postava.“ Tom prigodom je naglasio da je u postavu na najupadljiviji način izdvojena upravo slika koja prikazuje svečano rukovanje poglavnika Ante Pavelića s Hitlerom, te je naglasio da nijedan od tekstova „... koji se tamo nalaze ne govore o sukusu onoga što je bila 'endehazija' i logor Jasenovac. Od toga što je izloženo ništa ne govori o žrtvama i onome kako su one uništavane u logoru Jasenovac.“ U ime srpske židovske zajednice ravnateljici Spomen-područja je šestoga srpnja 2007. upućeno protestno pismo u kojemu se naglašava da muzej koncepcijom „nastoji ublažiti i umanjiti zločine koji su tamo izvršeni, što je samo korak do negiranja svega što je u Jasenovcu učinjeno.“

Nakon četiriju godina moga mandata u Upravnome vijeću Spomen-područja Jasenovac poslali ste mi razrješnicu. Vjerojatno je svima odgovornima za sramotni postav odlanulo. Međutim, ne biste trebali misliti da je time problem prestao. Podsjetit ću Vas na riječi dr. Krausa upućene spomenutom prigodom hrvatskoj javnosti: „Mi poručujemo svima koji zbog bilo kakvih razloga iskrivljuju povijest najmračnijeg razdoblja europske civilizacije, da jedino istina vodi u budućnost i do zajedništva.“

mr. sc. Julija Koš

ŠTA SU JEVIJE BILI ZAGREBU I ŠTA ZAGREB JEVIJIMA

Nastavak: pripremila Miriam Steiner Aviezer

Ovim dajemo mali osvrt:

namještaj Bothe i Ehrmann, Dirnbacherovi bicikl "Croatia" i "Zagreb".

-knjižara Hartmann-Kugli, umjetnički foto-atelje Mosinger, cistiona Jelinek'

-kino-kazalište "Union", "Helios", "Europa-Palace", "Apolo"

-kavane "Corso", "Medulić", "Zagreb", "Astoria" i starija "Velika kavana" na Jelačić-placu

-hoteli: "Palace", "Imperial" i dva starija: "Pruckner-Royal" i "Caru austrijanskom"

-i vertikalna - prvi zagrebački neboder arhitekta Slavka Lowyja

U Strossmayerovoj, danas Praskoj ulici redali su se lokali:

-Rosenfeldova drogerija "Laokon", radnja stambilja Schnellera, Blauova trgovina fine papirnate galanterije i naliv-pera, Pristerov frizeraj i parfumerija, Pollakova rukavičarska radnja, Rossekampova trgovina muzikalija, elitna krojačnica "Makab"

Na uglu Jelačićevog trga "Komercijalna banka";

Hirschlova trgovina svile, modnih štofova i engleske konfekcije, Hafnerova delikatesna radnja s košer-proizvodima sa glasovitim gušćim paštetama... slične specijalizirane trgovine sa biranom robom medju njima draguljarske i urarske radnje, otmjeni saloni i zastupstva europskih i američkih tvrtki...oni su smijenili starinske dućane iz 19. stoljeća koje su već tada bile u posjedu Židova. Osim toga brojne lječničke ordinacije, advokatske urede, predstavništva i banke, male trafike, "ambulantne" kioske, popravljao-nice-preteče raznih servisa.

U Vlaskoj ulici "Filip Deutsch i sinovi, trgovina drvima i šumska industrija. Najpoznatiji je bio Albert koji je za svoje zasluge stekao 1910 plemstvo i predikat Maceljski; obitelj Aleksander trgovanje žitom, mnogobrojni sinovi bili su poznati dobrotvori. Kao takav najpoznatiji je bio Šandor koji je gotovo sav dobitak trošio u dobrotvorne svrhe. Početkom Prvog svetskog rata osnovao je društvo "Prehrana" i tokom rata podijelio je 15 milijuna obroka, a državi je dao milijun zlatnih kuna/G. 1918 stekao je plemstvo i predikat Sešvetski;

U Vlaskoj ulici

"Filip Deutsch i sinovi, trgovina drvima i šumska industrija. Najpoznatiji je bio Albert koji je za svoje zasluge stekao 1910 plemstvo i predikat Maceljski; obitelj Aleksander trgovanje žitom, mnogobrojni sinovi bili su poznati dobrotvori. Kao takav najpoznatiji je bio Šandor koji je gotovo sav dobitak trošio u dobrotvorne svrhe. Početkom Prvog svetskog rata osnovao je društvo "Prehrana" i tokom rata podijelio je 15 milijuna obroka, a državi je dao milijun zlatnih kuna/G. 1918 stekao je plemstvo i predikat Sešvetski;

Lavoslav Steiner

2009. nije bilo samoubilačkih napada u Izraelu

JERUSALIM - Broj oružanih napada na Izrael sa palestinskih teritorija značajno je opao u 2009. godini, prvoj tokom koje nisu zabeleženi samoubilački napadi, navodi se u godišnjem izveštaju izraelske bezbednosne agencije Šin Bet.

Opao je i broj žrtava u borbi i raketnim napadima čija se većina dogodila tokom vojne operacije u pojasu Gaze koja je počela u decembru 2008. i trajala do januara 2009. godine, piše izraelski list Harec.

Od ukupno 15 izraelskih žrtva u 2009. godini, devet je poginulo tokom operacija u pojasu Gaze. Samo godinu dana ranije broj izraelskih žrtava bio je 36.

Broj ranjenih takođe je značajno opao: u 2009. godini 234 ranjena, a 2008. je bilo 679.

Na teritoriju Izraela je 2009. godine ispaljeno 566 raketa, dok je u 2008. godini ispaljeno 2.048.

Samoubilačkih napada u 2009. nije bilo što je veliki uspeh kada se poredi sa ranijim godinama. Tako je 2002. godini bilo 53 takva napada, a 2001. godine 35.

Prema Šin Betu, palestinska borbena organizacija Hamas je sada usredsređena na obnavljanje vojne moći i mreže tunela ispod Gaze koje koristi za krijumčarenje oružja.

JAD VASHEM

Pripremio Vojko Jehuda Sterk

Informacija o djelatnosti i radnom vremenu u okviru Muzeja "Jad VaShem" Jerusalem

1) POSJETA MUZEJU - Svaki dan od 9 - 17 sati, svaki Četvrtak od 9 - 20 sati, Petkom od 9 - 14 sati

- Ulaz besplatan.

2) GRUPNI OBILAZAK - Danomice u 11 sati sa stručnim vodičem na Engleskom ili Hebrejskom Jeziku. Cijena 30.-IS po osobi (osim Subote kad je muzeum zatvoren)

3) ODJELENJE ZA INFORMACIJU - daje pojedinačnim posjetiocima sva potrebna uputstva za obilazak, a za potrebe boljeg slalazanja svaki posjetioc može kupiti plan cijelog muzuja uz cijenu od 10.-IS, 3.-\$ ili 2.- EU na devet jezika.

4) "ELAKTRONSKI VODIC" za pojedince može se unajmiti za 20.-IS po osobi na Engleskom,

Njemačkom, Francuskom, Španskom i Ruskom jeziku.

5) TELEFONSKA INFORMACIJA putem naziva na broj 02-6443565.

6) BIBLIOTEKA I ARHIV - U citaonici, kod stručnog savjetnika, može svaki posjetilac naći potrebnu literaturu ili dokumentaciju o evoluciji stradanja u historiji HOLOKAUSTA i po potrebi pokušati istražiti bar nešto o sudbini žrtava svoje porodice.

Radno vrijeme arhiva i biblioteke je od 8.30 - 16 sati (osim Petka i Subote kad je zatvoreno), a direktni telefonski broj je 02- 6443712 ili 02 - 6443402 za potrebe savjetovanja.

7) HEIHAL HA SHEMOT - je specijalno odjeljenje za usluge SPOMEN popisa kako žrtava tako i preživjelih. Svaka osoba ima pravo obratiti se lično, isporučiti potrebni formular ili se obratiti za uputstva na direktni tel. broj 02-6443580 danomice od 9 - 16 sati, Petkom od 9 - 13 sati.

8) SVJEDOČANSTVA PREŽIVJELIH - Odjeljenje sa zahvalnošću prima lična svjedočanstva preživjelih po licnom dogovoru i besplatno, a svaka osoba, koja to želi učiniti umoljava se

unaprijed obratiti na telefon broj 02 - 6443753 kroz cijeli tjedan osim Petka i Subote od 9 - 15.30 sati.

OPASKA - Sva gore navedene usluge pružaju se posjetiocima besplatno osim usluga napomenutim u paragrafu 2-3-4.

- Tko želi dobiti informacije na Srpsko - Hrvatskom može se slobodno obratiti Vojku Jehuda Sterku mob.tel 050-3016330 ili putem e-maila sterk@netvision.net.il

Peres traži da se kazne preostali zločinci – Međunarodni Dan Holokausta Iz strane i domaće štampe

Širom sveta, je obeležen Međunarodni dan sećanja na žrtve holokausta. Generalna skupština UN je 2005. godine donela rezoluciju o obeležavanju ovog dana i kao datum odredila 27. januar, kada su sovjetske snage 1945. oslobodile nacistički logor Aušvic-Birkenau. U tom bivšem logoru u Poljskoj juče su cveće položili i sveće zapalili Benjamin Netanjahu, izraelski premijer i Leh Kačinjski, poljski predsednik, kao i 150 preživjelih logoraša. "Najvažnija lekcija kojoj nas holokaust uči jeste

da zlo koje ubija mora biti zaustavljeno što je pre moguće, pre nego što ostvari svoje namere", kazao je Netanjahu.

U obraćanju nemačkom Bundestagu Šimon Peres, predsednik Izraela, pozvao je da svi oni koji su počinili zločin u Drugom svetskom ratu tokom vladavine nacista budu izvedeni pred lice pravde. "Muškarci i žene koji su učestvovali u najodvratnijoj aktivnosti na zemlji - genocidu - još žive u Nemačkoj i na teritoriji Evrope, kao i u drugim delovima sveta. Moj zahtev je: molim vas, učinite sve da budu izvedeni pred lice pravde", rekao je izraelski predsednik. I Netanjahu i Peres su obraćanja povodom Dana holokausta iskoristili da upozore na delovanje fanatičnih režima u svetu, misleći pri tom na Iran.

Izraelskom predsedniku se za govornicom Bundestaga pridružio Poljak Feliks Tiš, jedan od preživjelih u holokaustu, čiji su roditelji i rodbina ubijeni u logoru Treblinka.

Strahote Aušvica, najozloglašnijeg nacističkog logora, preživelo je oko 200.000 ljudi. Od 7.000 čuvara koji su nadgledali ogromni logorski kompleks, među kojima je bilo i 170 žena, nakon Drugog svetskog rata je na sud izvedeno i kažnjeno 750 čuvara.

"Svet je danas svestan užasa holokausta iz Drugog svetskog rata, ali i dalje postoje islamske i postkomunističke zemlje u kojima se negira taj zločin", izjavio je Tanjugu Efraim Zurof, direktor Centra "Simon Vizental". Papa Benedikt XVI rekao je da je posle oslobađanja zatočenika iz logora Aušvic, pre 65 godina, otkrivena "nacistička surovost bez presedana". Eli Vazel, američki pisac i dobitnik Nobelove nagrade za mir, optužio je juče, u govoru pred italijanskim parlamentom, pokojnog papu Piju XII zbog njegovog ćutanja u vezi sa masovnim ubijanjem Jevreja tokom Drugog svetskog rata. Vazel je i sam preživeo strahote koncentracionih logora Aušvic i Buhenvald.

Stjepan Mesić i Ivo Josipović, odlazeći i novoizabrani predsednik Hrvatske, povodom obeležavanja Dana holokausta, osudili su zločine nacista i njihovih pomagača i upozorili na ustaške recidive u Hrvatskoj, uključujući i slavljenje Mile Budaka, ustaškog ministra prosvete i podstrekača genocida. Boris Tadić: Neprihvatljiva netrpeljivost Međunarodni dan sećanja na žrtve holokausta je vreme za promišljanje, vreme kada se sećamo žrtava holokausta i kada sagledavamo šta se može dogoditi ukoliko se rasizam, predrasude i mržnja ne zaustave, izjavio je juče

Artur Kol, ambasador Izraela u Srbiji, na Starom sajmištu u Beogradu u prisustvu Borisa Tadića, predsednika Srbije.

Tadić je, podsećajući na masovna hapšenja, progone, ubistva i istrebljenje Jevreja tokom Drugog svetskog rata, rekao da Srbija nikada neće pristati na uništavanje drugih samo zato što su različiti, što su pripadnici druge etničke, nacionalne, verske ili političke grupe.

"Neprihvatljiva nam je netrpeljivost kojoj smetaju ove razlike. Nikakve predrasude i omraze koje pretenduju da je opravdaju i probude ne mogu ugroziti naše uverenje da je naš ljudski identitet iznad svega toga", istakao je Tadić.

Na Spomenik žrtvama genocida u Drugom svetskom ratu na Starom sajmištu vence su, pored Tadića i Kola, položili i predstavnici grada Beograda, Saveza jevrejskih opština Srbije i članovi diplomatskog kora.

Najbezbednije svetske avio-kompanije i aerodromi u 2009.

Preuzeto iz [Blic](#)-a

Kada je reč o avio-saobraćaju, 2009. je bila godina užasa. Nekoliko putničkih aviona se srušilo, a broj žrtava je bio veći nego 2008. Ipak, broj avionskih nesreća se smanjio za jednu petinu. Rang-lista nemačkog Biroa za analizu nesreća JACDEC (Jet Airliner Crash Data Evakuation Centre), objavljena u magazinu "Aero internacional", pokazuje koje su avio-kompanije najbezbednije.

Od 1979. godine 17 od 60 najvećih avio-kompanija širom sveta, koje su rangirane u okviru bezbednosnih kriterija, nije zabeležilo teške nesreće, gubitak aviona, kao ni nesreće u kojima je bilo žrtava. U isto vreme avioni sedam kompanija sa ove liste nisu doživeli saobraćajni udes čak više od 30 godina.

Među poslednjima iz ove najsigurnije grupe su i australijski "Kvantas", "Finer" iz Finske i "Kataj pacifik" iz Hongkonga.

I druga po veličini vazduhoplovna kompanija u Nemačkoj "Er Berlin" nije zabeležila nesreću od osnivanja, 1979. godine. Iako je nema na prvim mestima na rang-listi, nemačka nacionalna avio-kompanija "Lufthanza" ipak može da se pohvali da njeni avioni već 16 godina nisu doživeli teži saobraćajni udes (19. mesto). Nekoliko padova aviona s katastrofalnim posledicama uticalo je da broj žrtava u 2009. ipak zabeleži porast. U protekloj godini je u nesrećama vazduhoplova čak 766 osoba izgubilo život. Od ovog broja samo u udesu "Er

Fransovog" aviona na letu 447 iz Rio de Žaneira za Pariz život je izgubilo 228 putnika i članova posade. Letelicu je 1. juna 2009. zahvatilo snažno nevreme i ona se srušila u Atlantski okean. O ovoj nesreći poginuli su svi putnici, a pravi uzrok udesa, kao ni "crne kutije" sa podacima o letu do danas nije utvrđen.

Deset najsigurnijih flota

1. "Kvantas erlajns", Australija
2. "Finer", Finska
3. TAP Portugal, Portugal
4. "Kataj pacifik ervejz", Hongkong
5. "El Al", Izrael
6. "Al Nipon ervejz", Japan
7. "Er Berlin", Nemačka
8. "Virdžin atlantik ervejz", Velika Britanija
9. "Emirats erlajn", Dubai, Ujedinjeni Arapski Emirati
10. EVA er, Tajvan

Najsigurnija vazдушna luka Teroristi obilaze "Ben Gurion"

Izrael ima - kako kažu eksperti za bezbednost - možda najefikasniji sistem kontrole avionskih putnika na svetu. Uprkos neprekidnim pretnjama palestinskih terorističkih organizacija, nijedan avion koji je poleteo s aerodroma "Ben Gurion" u Tel Avivu nije otet ili podignut u vazduh, a aerodrom nije pretrpeo napad još od početka 1970-ih.

Takav uspeh se postiže zahvaljujući usavršenom sistemu koji obuhvata obaveštajne izveštaje, proveru ličnih podataka o putnicima i najsavremeniju tehnologiju za otkrivanje oružja i eksploziva. Svakog meseca kroz aerodrom "Ben Gurion" prođe oko milion putnika.

Međutim, u redovima se ne stoji dugo zahvaljujući - kako kažu izraelski eksperti za bezbednost - pristupu koji se, za razliku od drugih zemalja, više oslanja na vizuelnu proveru putnika, a manje na tehnologiju. Većina putnika prođe kroz proveru za 30 minuta. Ovde ne moraju svi da izuvaju obuću, odbacuju flaše s vodom ili prolaze kroz skener. Smanjenje broja putnika koji se proveravaju znači da službenik može da propusti hiljade putnika brže nego da svaki od njih mora da prođe kroz ručnu proveru i pretres prtljaga. Agenti izraelske službe bezbednosti kažu da bi najverovatnije bilo nemoguće da se neko poput osumnjičenog božićnog bombaša Umara Faruka Abdulmutalaba neprimećeno ukrca u avion na "Ben Gurionu".

U SLEDEĆEM BROJU:

Dr Eliezer Papo – Žena Sefardkinja kao
narodni lekar

Ivica Čerešnješ – Tri odraza u jednom ogledalu
- jevrejske zajednice u
turskom Sarajevu, Splitu i
Slobodnoj republici Dubrovnik
u 16- tom veku

Cvi Loker – Jakov Maestro, majstor hebrejskog
jezika i kulture

Vladimir Zupković Šlomo Bar Gjora, pesnik
Reagovanja – pisma čitalaca

I drugo

